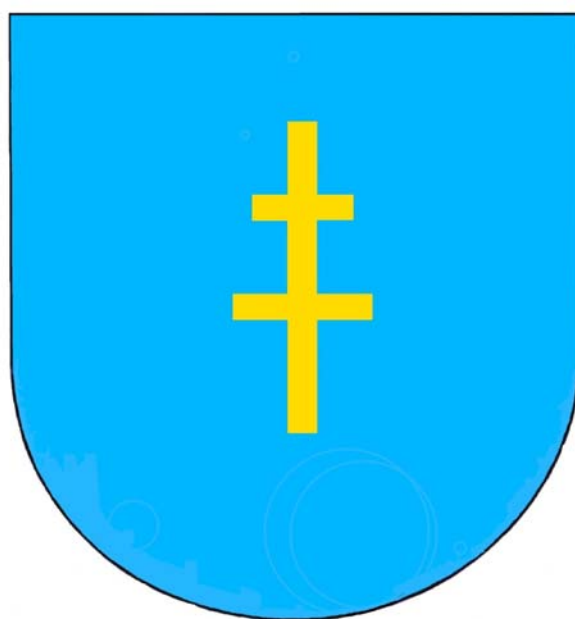

**STRATEGIA ROZWOJU TURYSTYKI
W POWIECIE KIELECKIM
W LATACH 2004 – 2013**

KIELCE 2004

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE DO STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI	4
2. ZARYS METODYCZNY STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI	6
2.1. ETAPY TWORZENIA STRATEGII ROZWOJU TURYSTYKI	7
2.1.1. SCHEMAT BUDOWY STRATEGII	9
3. OPIS DIAGNOZY STANU AKTUALNEGO BRANŻY TURYSTYCZNEJ.....	10
3.1 KOMPETENCJE SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO W ZAKRESIE TURYSTYKI	11
3.2. WALORY KRAJOZNAWCZE POWIATU	12
3.3. BAZA NOCLEGOWA	18
3.4. SCHRONISKA MŁODZIEŻOWE	23
3.5. BAZA AGROTURYSTYCZNA	26
3.6. GASTRONOMIA	28
3.7. POWIAT KIELECKI PRZYJAZNY NIEPEŁNOSPRAWNEMU TURYSTYCIE	29
4. OCENA POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO.	32
4.1. SEGMENTACJA RYNKU	32
4.2. PRODUKT TURYSTYCZNY	33
4.3. PROMOCJA W TURYSTYCE	35
4.4. PROMOCJA POWIATU	38
4.5. WSPÓLPRACA ZAGRANICZNA	40
4.6. INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE	41
4.7. MOŻLIWOŚCI FINANSOWE ROZWOJU TURYSTYKI	44
4.7.1. ŚRODKI WŁASNE.....	44
4.7.2. FUNDUSZE ZEWNĘTRZNE	44
5. ANALIZA SWOT I JEJ WYNIKI.....	48
5.1. MOCNE I SŁABE STRONY	48
5.2. SZANSE I ZAGROŻENIA	51
5.3. WIZJA ROZWOJU TURYSTYKI W POWIECIE	53
5.4. CEL GENERALNY (STRATEGICZNY)	54
5.4.1. CELE WARUNKUJĄCE	54
5.4.2. PRIORYTETY	54
CELE I PRIORYTETY STANOWIĄ PODSTAWĘ DO SPORZĄDZANIA PROJEKTÓW OPERACYJNYCH BĘDĄCYCH KONKRETNymi DZIAŁANIAMi REALIZUJĄCYMI ZAŁOŻONE KONCEPCJE. 6. ELEMENTY OPERACYJNE STRATEGII.....	55
6. ELEMENTY OPERACYJNE STRATEGII.....	56
6.1. PROJEKTY POWIATU KIELECKIEGO	56
6.1.1. ROWEROWA PĘTELKA –NA SZLAKACH POWIATU KIELECKIEGO	56
6.1.2. AGROTURYSTYKA – ODKRYWAMY ATRAKCYJNE GMINY	57
6.1.3. MŁODZIEŻ ŚLADAMI PISARZY	58
6.1.4. PIESZO PRZEZ POWIAT KIELECKI	59
6.1.5. TURYSTYKA ŹRÓDEŁ – WRACAMY W GÓRY ŚWIĘTOKRZYSKIE	60
6.1.6. TURYSTYKA EKSTREMALNA W POWIECIE KIELECKIM	61
6.1.7. TYTUŁ PROJEKTU: „NADZIEJA”	62

6.1.8 TYTUŁ PROJEKTU: „PRZYSZŁOŚĆ”	64
6.1.9. MODERNIZACJA DRÓG POWIATOWYCH – PĘTLA POWIATOWA NR 1.	65
6.1.10. KOMPLEKSOWA PRZEBUDOWA CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH NA DROGACH POWIATOWYCH POWIATU KIELECKIEGO – CIĄG NR 1	66
6.1.11. KOMPLEKSOWA PRZEBUDOWA CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH NA DROGACH POWIATOWYCH POWIATU KIELECKIEGO – CIĄG NR 2	67
6.1.12. KOMPLEKSOWA PRZEBUDOWA CIĄGÓW KOMUNIKACYJNYCH NA DROGACH POWIATOWYCH POWIATU KIELECKIEGO – CIĄG NR 3	69
7. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	71
8. PODSUMOWANIE	73
<i>Słownik Pojęć</i>	<i>76</i>
<i>Spis Tabel:</i>	<i>79</i>
<i>Spis Wykresów:</i>	<i>79</i>

1. Wprowadzenie do strategii rozwoju turystyki

Jednym z podstawowych założeń reformy samorządu terytorialnego było współdziałanie lokalnej społeczności z samorządem gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Przekazanie kompetencji, które były wówczas scentralizowane, poprawiło skuteczność działania w wielu sferach życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Samorząd przejął obowiązki instytucji rządowych, co umożliwiło skuteczniejsze działanie w ramach tworzenia projektów i realizacji zadań dotyczących lokalnych społeczności. W myśl Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym – powiat wykonuje określone zadania publiczne o znaczeniu ponadgminnym, w tym również dotyczących rozwoju turystyki.

Analizując sytuację ekonomiczną oraz główne kierunki rozwoju naszego subregionu należy uwzględnić znaczenie ruchu turystycznego w aspekcie koniunktury i pobudzania wzrostu gospodarczego. Turystyka zajmuje znaczącą pozycję jako jedna z możliwości aktywizacji zawodowej ludzi, szansa rozwoju dla małych miejscowości i większych ośrodków o znaczeniu kulturalnym i krajoznawczym. Prawidłowe funkcjonowanie różnych podmiotów zaangażowanych w rozbudowę infrastruktury turystycznej zapewni skoordynowane działania oraz zwiększy możliwości realizacji projektów strategicznych.

Tworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, wprowadzanie prostych procedur funkcjonowania dla placówek świadczących szeroko pojętą działalność z zakresu turystyki, to kluczowe zadania dla instytucji prawodawczych i wykonawczych. Turystyka to również sposób na pobudzenie życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego powiatu. Branża turystyczna zapewnia zatrudnienie nie tylko w tych dziedzinach, które pozostają w bezpośrednim związku z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi, ale także w innych sektorach w tym związanych z handlem i usługami. Wokół centrów turystycznych powstają nowe miejsca pracy, rozbudowuje się infrastruktura techniczna, gospodarcza i społeczna, co stymuluje dalsze działania na rzecz rozwoju, tak niezbędne w przypadku aspiracji unijnych.

Z obserwacji wynika, że turystyka na tle innych dziedzin gospodarki jest traktowana często marginalnie, co niekorzystnie wpływa na przedsięwzięcia związane z rozbudową infrastruktury turystycznej.

Znaczącą rolę w rozwoju turystyki odgrywają lokalne społeczności, które stanowią pierwsze ogniwo procesu kształtowania rzeczywistości ekonomicznej. Inicjatywa wynikająca z chęci poprawy warunków życia i oczekiwane bodźce ekonomiczne sprawiają, że turystyka w powiecie kieleckim stanowić będzie czynnik mobilizujący i aktywizujący dla szerszej rzeszy mieszkańców w sferze zawodowej.

Strategia Rozwoju Turystyki jest dokumentem uzupełniającym do Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego. Zastosowana tu metodologia pokrywa się z metodami, które stanowiły trzon wcześniejszego dokumentu. Ta celowa zbieżność pozwoli na precyzyjne uszczegółowienie i rozwinięcie priorytetów nakreślonych w Strategii Rozwoju Powiatu Kieleckiego, dotyczących branży turystycznej.

Oba dokumenty, mają charakter otwarty i elastyczny, co pozwala na dokonywanie w przyszłości ewentualnych zmian i poprawek. Zmieniająca się rzeczywistość będzie mogła znaleźć odzwierciedlenie w zapisach strategicznych. Projekty i koncepcje, które nie mogą znaleźć się w tym momencie w Strategii Rozwoju Turystyki, będzie można wpisać później bez uszczerbku dla spójności dokumentu.

2. Zarys metodyczny strategii rozwoju turystyki

Strategia składa się z następujących elementów:

1. Diagnoza prospektywna (fotografia powiatu) – ocena stanu faktycznego wybranych obszarów problemowych w aspekcie rozwoju turystyki, określenie strategicznych sfer rozwoju turystyki.

Przykładowe obszary problemowe:

- zasoby ludzkie (struktura bezrobocia, wykształcenie ludności, przygotowanie merytoryczne do obsługi ruchu turystycznego, itp.),
- sfera społeczna (aktywność społeczności lokalnych w tworzeniu turystycznego wizerunku),
- ochrona środowiska naturalnego (gospodarka odpadami, stopień skanalizowania powiatu w aspekcie wykorzystania turystycznego, itp.),
- infrastruktura techniczna (stan dróg powiatowych i gminnych, modernizacje, budowa nowych nitek komunikacyjnych),
- rolnictwo i obszary wiejskie (aktywizacja obszarów wiejskich).

2. Analiza SWOT – przedstawienie mocnych i słabych stron powiatu (analiza wewnętrzna) dotyczących sytuacji teraźniejszej oraz szans i zagrożeń dotyczących okresów przyszłych, które można analizować zarówno jako szanse i zagrożenie zewnętrzne jak i wewnętrzne. Sklasyfikowanie potencjałów i problemów powiatu. Problemy, czyli wszelkie negatywnie postrzegane zjawiska, tendencje, procesy, jakie są odczuwane w życiu społecznym i gospodarczym powiatu. Są one zjawiskami stałymi o różnym stopniu intensywności. Ze względu na stopień nasilenia mogą to być przeszkody, niedogodności lub wręcz bariery dalszego rozwoju turystyki. Potencjały można oceniać jako zjawiska trwałe bądź korzystnie nasilające się.

3. Wizja przyszłości – stanowi tło ideowe całej strategii. Punktem wyjścia do opracowania wizji jest określenie zagrożeń i szans mające za zadanie ukierunkowanie celów.

4. Cele strategiczne - układ celów jest następujący: cel generalny, cele warunkujące, priorytety oraz cele operacyjne. Cel generalny jest najbardziej ogólnie pojętym celem strategii i dlatego najdłużej pozostaje on niezmienny i aktualny, tak samo jak cele warunkujące, których zadaniem jest nadanie głównych kierunków strategii. Każdy obszar

problemowy charakteryzuje się innymi priorytetami, które stanowią indikator wykonawczy, uzasadniają przynależność danego obszaru problemowego w zasięgu działań strategicznych. W ramach poszczególnych obszarów zostaną wyodrębnione cele operacyjne, czyli odnoszące się do konkretnych działań strategicznych, które cechuje elastyczność w modyfikacji i dopasowaniu do stanu faktycznego.

5. Operacyjne elementy strategii – warunkiem wdrożenia strategii jest:

- stworzenie tytułów kompleksowych programów,
- opracowanie zasad wdrażania i monitorowania przebiegu wdrożeń,
- wyznaczenia podmiotów realizujących poszczególne programy,
- wyznaczenia podmiotu koordynującego przebieg prac nad sformułowaniem, wdrażaniem i aktualizacją strategii, w tym monitorującego przebieg wdrożenia,
- wypracowanie instrumentów działań wdrożeniowych.

Strategia Rozwoju Turystyki nie jest dokumentem jednorodnym, ma ona charakter interdyscyplinarnego, metodycznie zaplanowanego cyklu składającego się z elementów takich jak:

- misja koncepcji,
- hipoteza celów, która opiera się w głównej mierze na aspiracjach rozwojowych powiatu,
- diagnoza stanu - ocena rzeczywistej sytuacji w powiecie,
- identyfikacja i uporządkowanie słabych i mocnych stron turystyki w powiecie, w tym zagrożeń i szans jej rozwoju, jakie wynikają z diagnozy (analiza SWOT),
- scenariuszowa wizja przyszłości,
- wieloszczeblowy układ celów stanowiący istotę strategii,
- zadania wdrożeniowe takie jak: programy, zasady działania czy monitoring.

6. Monitoring i wdrażanie – jego celem jest reagowanie na zmiany zachodzące w uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych otoczenia powiatu.

2.1. Etapy tworzenia strategii rozwoju turystyki

Strategia tworzona była w etapach, ze względu na złożoność zagadnienia. Schemat obrazujący powstawanie dokumentu został przedstawiony poniżej:

ETAP 1: Kompetencje powiatu, współpraca regionalna i walory turystyczne:

- ocena sytuacji prawno – administracyjnej,
- określenie instytucji wspierających,

- analiza atrakcyjności turystycznej powiatu,
- inwentaryzacja zasobów,
- metodologia pojęć.

ETAP 2: Diagnoza stanu istniejącego:

- analiza i ocena poziomu rozwoju usług turystycznych (infrastruktura turystyczna i paraturystyczna),
- analiza i ocena przekształceń strukturalnych oraz tendencji rozwoju ruchu turystycznego,
- analiza i ocena stanu istniejącego w powiecie na tle otoczenia (Polska, województwo świętokrzyskie, sąsiednie powiaty).

ETAP 3: Analiza możliwości rozwoju turystyki:

- uwarunkowania zewnętrzne, szanse i zagrożenia dla zrównoważonego rozwoju turystyki,
- uwarunkowania wewnętrzne dalszego rozwoju sektora turystycznego,
- podstawowe problemy mające negatywny wpływ na funkcjonowanie i rozwój turystyki w powiecie,
- strategiczne dziedziny rozwojowe (rodzaje działalności, funkcje) preferowane na terenie gmin powiatu,
- warianty i prognozy rozwoju turystyki.

ETAP 4: Strategiczne cele rozwoju:

- określenie wizji rozwoju i celu generalnego,
- konsultacje społeczne i branżowe,
- sformułowanie strategicznych celów rozwoju turystyki.

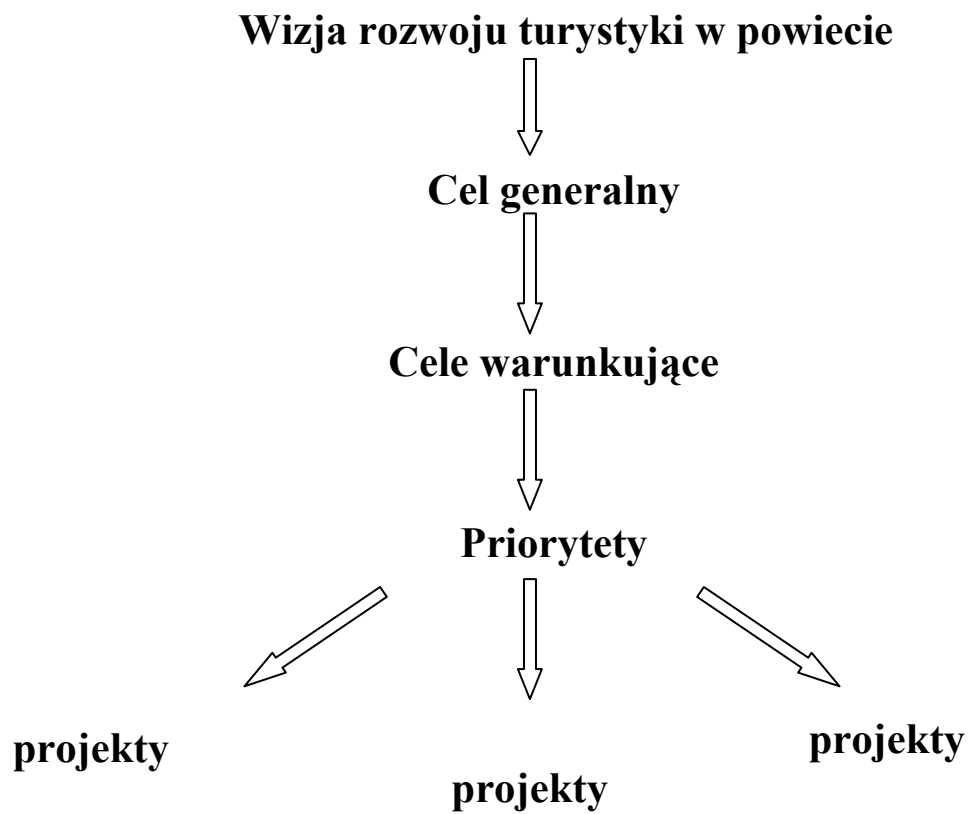
ETAP 5: Cele operacyjne i zadania realizacyjne:

- sformułowanie celów operacyjnych,
- określenie zadań realizacyjnych dla każdego celu operacyjnego,
- wyznaczenie priorytetowych celów operacyjnych i zadań realizacyjnych.

2.1.1. Schemat budowy strategii

Strategia została uporządkowana wg poniższego schematu.

3. Opis diagnozy stanu aktualnego branży turystycznej

Turystyka we współczesnym rozumieniu zaczęła się intensywnie rozwijać na przełomie XIX i XX wieku. W 1993 roku Komisja ds. Statystyki ONZ przyjęła definicję, która określa pojęcie turystyki: „Turystyka obejmuje ogół działań ludzi, którzy podróżują i przebywają dla wypoczynku, w interesach i w innych celach przez nie więcej niż jeden rok bez przerwy w miejscach znajdujących się poza ich zwykłym otoczeniem”¹. Obecnie, to prężna gałąź gospodarki, która daje możliwości zatrudnienia milionom ludzi na świecie,

Specyfika podróżowania związana jest nie tylko z indywidualnymi możliwościami, ale także z rodzajem wykonywanej pracy i zainteresowaniami. Mówiąc o turystyce należy rozróżnić jej podstawowe formy, które stanowią o wieloaspektowym rozwoju tej dziedziny.

1. turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna,
  - piesza,
  - konna,
  - rowerowa,
  - sportów wodnych,
  - zimowa,
2. turystyka miejska i kulturowa,
3. turystyka sentymentalna,
4. turystyka biznesowa i konferencyjna,
5. agroturystyka.

Turystyka aktywna to forma turystyki, w której głównym lub ważnym elementem wyjazdu – niezależnie od czasu jego trwania – jest podejmowanie szczególnego rodzaju aktywności rekreacyjnej lub hobbystycznej.

Turystyka miejska skupia się wokół dużych aglomeracji. Podstawowym czynnikiem rozwoju turystyki jest architektura miejska oraz zabytki historyczne, również muzea i obiekty o charakterystycznym rysie, zabudowa urbanistyczna, niezwykle miejsca projektowane przez znanych twórców.

---

¹ Terminologia turystyczna – zalecenia WTO” – ONZ – WTO, Instytut Turystyki, Warszawa 1995

Podróże w celach sentymentalnych związane są z poszukiwaniem korzeni, własnej tożsamości narodowej lub regionalnej. Ten rodzaj turystyki uprawiają często osoby, które wyemigrowały z kraju bądź członkowie ich rodzin pragnący odwiedzić „ziemię ojców”. Ten rodzaj turystyki określa się również jako *turystyka źródeł*.

Wyjazdy związane z wykonywaną pracą są znakomitą okazją do uprawiania turystyki wszelkiego rodzaju. *Podróże biznesowe* są wciąż niedocenionym segmentem turystyki, choć jego znaczenie stale rośnie, zwłaszcza w kontekście dążenia do integracji z Unią Europejską. W tym aspekcie nabiera to wymiaru międzynarodowego, a jednocześnie zwiększa skalę koncepcji rozwoju.

Agroturystyka związana jest z wypoczynkiem na terenach wiejskich, korzystaniem z naturalnych walorów środowiska, które stanowią swoistą atrakcję oraz główny cel wypoczynkowy. Powiat kielecki wyróżnia się na agroturystycznej mapie kraju liczbą gospodarstw oraz jakością usług turystycznych. Ten rodzaj pozarolniczej działalności ma szansę stać się znaczącą siłą gospodarki turystycznej w powiecie.

3.1 Kompetencje samorządu terytorialnego w zakresie turystyki

Zamierzeniem reformy administracyjnej było przekazanie dużej części zadań jednostkom samorządu terytorialnego, w celu zapewnienia sprawnego funkcjonowania placówek i instytucji niekomercyjnych. Zakres działania powiatu obejmuje m.in. zadania związane z rozwojem ruchu turystycznego, które zostały zapisane w art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. nr 142, poz. 1592 z późn. zmianami). Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie kultury fizycznej i turystyki.

Zapis jest dość ogólnikowy, ale jednocześnie pozwala na dużą swobodę działania oraz współdziałania w tym zakresie wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, podmiotów komercyjnych oraz osób zajmujących się kreowaniem polityki turystycznej.

W Regulaminie Organizacyjnym Starostwa Powiatowego w Kielcach szerzej określony został zakres działań w dziedzinie turystyki [...]:

1. inspirowanie działań mających na celu rozwój ruchu turystycznego w powiecie, poprzez tworzenie marki turystycznej powiatu,
2. współdziałanie z podmiotami prowadzącymi działalność z zakresu turystyki w celu promowania różnych form wypoczynku na terenie,

3. wspieranie rozwoju agroturystyki oraz prowadzenie punktu konsultacyjno – informacyjnego o agroturystyce,
4. współorganizowanie targów turystycznych i innych imprez branżowych,
5. promocja potencjału turystycznego w kraju i poza jego granicami [...].

Działania dotyczące promocji turystycznej są jednym z najważniejszych elementów wpływających na ruch turystyczny na określonym terenie. Kompleksowa współpraca na kilku obszarach strategicznych w aspekcie turystyki, pozwala w pełni zaktywizować środowisko do wspólnych działań, w celu pobudzenia gospodarki turystycznej na terenie powiatu.

3.2. Walory krajoznawcze powiatu

Powiat kielecki należy do największych w Polsce, na 2 246 km² powierzchni mieszka ponad 196 tys. ludzi. Podzielony jest na 19 gmin, w tym 3 miejsko – wiejskie:

1. Bodzentyn - Miasto i Gmina,
2. Chęciny – Gmina i Miasto,
3. Chmielnik - Miasto i Gmina,
4. Bieliny,
5. Daleszyce,
6. Górnio,
7. Łagów,
8. Łopuszno,
9. Masłów,
10. Miedziana Góra,
11. Mniów,
12. Morawica,
13. Nowa Słupia,
14. Piekoszów,
15. Pierzchnica,
16. Raków,
17. Sitkówka – Nowiny,
18. Strawczyn,
19. Zagnańsk.

Powiat kielecki położony jest w krainie Gór Świętokrzyskich. Miejsce to ma charakter szczególnie na geograficznej i turystycznej mapie Polski. Wyróżnia je wielka zmienność rzeźby oraz form ukształtowania terenu będąca odzwierciedleniem zróżnicowanej budowy geologicznej. Występują tu bogate złoża wartościowych kopalin, największe w Polsce kompleksy leśne z bogatą florą i fauną. W różnorodnych ekosystemach leśnych, łąkowych, bagiennie – torfowych występują liczne stanowiska roślin i zwierząt, objętych ochroną gatunkową będących ostoją zwierzyny i miejscem lęgowym ptaków. Bogactwo form przyrody żywej i nieożywionej o szczególnej wartości naukowo – dydaktycznej, krajobrazowej sprawiło, iż w 1950 roku utworzono Świętokrzyski Park Narodowy, który swoim zasięgiem obejmuje najcenniejsze obszary Gór Świętokrzyskich. Od roku 1988 funkcjonuje również Zespół Parków Krajobrazowych Gór Świętokrzyskich, w skład którego wchodzi następujące obszary wraz ze strefami ochronnymi obejmującymi części terytorium następujących gmin:

1. Suchedniowsko – Oblęgarski Park Krajobrazowy – Strawczyn, Miedziana Góra, Zagnańsk, Mniów, Bliżyn i Suchedniów leżące poza granicami powiatu kieleckiego,
2. Sieradowski Park Krajobrazowy – Bodzentyn,
3. Cisowsko – Orłowski Park Krajobrazowy – Bieliny, Daleszyce, Górno, Łagów, Pierzchnica i Raków,
4. Jeleniowski Park Krajobrazowy – Łagów, Nowa Słupia,
5. Chęcińsko – Kielecki Park Krajobrazowy, utworzony w 1996 roku, który w sposób niepełny zamyka od południowego zachodu pierścień Zespołu Parku Narodowego. Granice Parku obejmują częściowo gminy: Chęciny, Piekoszów, Sitkówka – Nowiny.

Parki krajobrazowe Gór Świętokrzyskich zajmują łącznie około 80 tys. ha powierzchni. O bogactwie i osobliwości świata przyrody parków świadczy fakt, że na ich obszarze znajduje się 26 rezerwatów przyrody, 104 pomniki przyrody, 4 zespoły przyrodniczo – krajobrazowe, 23 użytki ekologiczne i wiele stanowisk dokumentacyjnych. Parki Krajobrazowe stały się terenami turystyki specjalistycznej – kwalifikowanej (do której należy wędkarstwo, kajakarstwo, jeździectwo, a także turystyka piesza, rowerowa) oraz wycieczek krajoznawczych. W Parkach krajobrazowych Gór Świętokrzyskich rekreację ułatwiają liczne, znakowane szlaki turystyczne, miejscowości

wypoczynkowe i popularne obiekty o znaczeniu turystycznym. Wyjątkowe rejony powiatu pod względem atrakcyjności przyrodniczej i kulturowej to:

- Pasma Klonowskie – Pasma Masłowskie – Łysogóry – Pasma Jeleniowskie,
- Pasma Posłowickie – Pasma Górskie,
- Okolice Chęcina z Jaskinią Raj i Czerwoną Górą,
- Pasma Cisowsko – Orłowińskie;
- okolice Kielc ze zbiornikiem w Cedzynie i Borkowie;
- rejon zbiornika Chańcza i inne.

Przyroda i niezwykle zabytki kultury na terenie Gór Świętokrzyskich sprawiają, iż region ten cieszy się niesłabnącą popularnością wśród turystów. Szczególną wartość przedstawiają zabytki sakralne takie jak zespół klasztorny Bernardynów w Świętej Katarzynie, zespół klasztorny Benedyktynów w Świętym Krzyżu, gołoborze, czyli rumowisko skalne oraz Muzeum Przyrodniczo – Leśne Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Na terenie powiatu występuje wiele obiektów, które są atrakcjami turystycznym o zasięgu ogólnopolskim:

Zamki (ruiny zamków)

- ruiny zamku z XIV w – Bodzentyn,
- ruiny zamku z XIV w – Rembów, gm. Raków,
- ruiny zamku z XVII w- Maleszowa, gm. Pierzchnica,
- ruiny zamku z XVII w – Podzamcze Piekoszowskie, gm. Piekoszów,
- ruiny zamku z XIV w – Chęciny.

Klasztory:

- pobernardyński zespół klasztorny XV w. w Św. Katarzynie,
- zespół klasztorny Franciszkanów XIV w. w Chęcinach,
- pobernardyński zespół klasztorny XVII w. w Piotrkowicach,
- pobenedyktyński zespół klasztorny XII w. w – Św. Krzyżu.

Zabytki techniki:

- Huta Stanisława Staszica w Samsonowie,

Osobliwości przyrody:

- dąb Bartek, wiek około 1000 lat,

- gołoborze – rumowisko skalne w Górach Świętokrzyskich,
- rezerwaty bagienne: Białe Ługi, Słopiec, Górna Krasna,
- odsłonięcia skalne w wąwozach: Prągowiec, Dule,
- rezerwaty geologiczne,
- jaskinie: Raj, Piekło, Zbójecka, Chelosiowa Jama.

Muzea:

- Zabytkowa Zagroda Świętokrzyska – Punkt Etnograficzny Muzeum Wsi Kieleckiej – Bodzentyn,
- Ośrodek Tradycji i Garncarstwa – Chałupki, gm. Morawica,
- Jaskinia Raj – Wystawa Zbiorów Geologicznych – Chęciny,
- Muzeum Starożytnego Hutnictwa Świętokrzyskiego – Nowa Słupia,
- Muzeum H. Sienkiewicza – Oblęgorek, gm. Strawczyn,
- Muzeum Regionalne Towarzystwa Ziemi Samsonowskiej, Samsonów, gm. Zagnańsk,
- Muzeum Misyjne Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej – Św. Krzyż,
- Park Etnograficzny – Tokarnia, gm. Chęciny.

W regionie Gór Świętokrzyskich istnieją znakomite warunki dla rozwoju ruchu krajoznawczego, poczynając od turystyki aktywnej, a kończąc, na wciąż niewykorzystanym, sektorze turystyki biznesowej i konferencyjnej. Warto również zwrócić uwagę na rozwijający się intensywnie segment turystyki sezonowej, w tym konkretnym przypadku, turystyki zimowej. W powiecie kieleckim funkcjonuje obecnie kilka wyciągów narciarskich:

- Krajno – Zagórze, stok Sabat o długości ponad 700 m i szerokości 50 m, naśnieżany, oświetlony, wypożyczalnia sprzętu sportowego, szkoła narciarska, dobre warunki zakwaterowania i wyżywienia,
- Radostowa, północno – zachodnie zbocze góry Radostowej, trasa długości 600 m i różnicy poziomów 105m o zróżnicowanej konfiguracji szerokości, oświetlony,
- Tumlin – Podgród, zbocze Góry Łajscowej (Wajsowa), długość zjazdu-300m, szerokość 50m, różnica poziomów ok. 60m, oświetlenie, ratrak, gastronomia, wypożyczalnia sprzętu sportowego.

W związku z tym zachodzi konieczność stworzenia odpowiednich warunków pobytowych, włącznie z infrastrukturą techniczną umożliwiającą

uprawianie narciarstwa, saneczkarstwa zarówno profesjonalnie, jak i amatorsko, w ramach rekreacji i wypoczynku.

Mając na uwadze szeroko rozumianą ochronę ekologiczną atrakcyjnych terenów Gór Świętokrzyskich, władze 9 gmin – Bieliny, Bodzentyn, Góarno, Łągów, Masłów, Nowa Słupia, Zagnańsk oraz dwie gminy spoza terenu powiatu – Łączna i Waśniów wraz z Dyrekcją Świętokrzyskiego Parku Narodowego utworzyły Związek Gmin Gór Świętokrzyskich. Chroniąc przyrodę oraz inwestując w usługi turystyczne (wyciągi narciarskie, ośrodki jazdy konnej, ośrodki wodne, itp.) władze Związku chcą wspólnie wyeksponować walory krajoznawczo – turystyczne tego terenu, w sposób właściwy i zorganizowany udostępnić go turystom.

W ostatnich latach nastąpił wzrost zainteresowania rozwojem turystyki wiejskiej, którego inicjatorem i koordynatorem są stowarzyszenia agroturystyczne. Gospodarstwa należące do zrzeszeń mają zdecydowanie łatwiejszy dostęp do informacji na temat rynku turystycznego, zmian w prawie, nowych możliwości ubiegania się o pomoc finansową z funduszy unijnych. Federacje i związki korzystają z różnorodnych możliwości promocji, sprzedaży ofert, dystrybucji informacji eko- i agroturystycznej. W ramach wspólnoty kształtowana jest także polityka cenowa oraz wdrażanie innowacji. Prekursorem było **Śladkowskie Stowarzyszenie Agroturystyki i Turystyki „Dolina Sanicy”**, które działa od 1996, następnie, podobne zrzeszenia zawiązały się w innych gminach:

1. Świętokrzyskie Towarzystwo Agroturystyczne „Łysogóry” w Nowej Słupi,
2. Stowarzyszenie Agroturystyczne Gminy Daleszyce „Żeremie”,
3. Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Łągów,
4. Związek Gmin Gór Świętokrzyskich, Bodzentyn,
5. Agroturystyczne Stowarzyszenie Hodowców Ryb „Borowiec”, Śladków Mały
6. Stowarzyszenie Agroturystyczne „W Krainie Latających Czarownic” Ciekoty.
7. Stowarzyszenie Agroturystyczne „Dolina Czarnej”, Raków

W 1999 roku funkcjonowało w powiecie około 70 takich gospodarstw, a w 2000 roku było ich już 112, na początku 2004 liczba gospodarstw funkcjonujących oscyluje wokół 140 (dane Urzędu Marszałkowskiego i Starostwa Powiatowego w Kielcach). Stale zgłaszają się osoby szukające rady i pomocy przy uruchomieniu własnego obiektu o przeznaczeniu turystycznym. Większość z nich powstała w gminach,

w których są dogodne warunki tzn. zbiorniki wodne, kompleksy leśne, wytyczone ścieżki rowerowe i szlaki turystyczne do uprawiania turystyki aktywnej. Przez teren powiatu przebiega wiele kilometrów pieszych szlaków turystycznych o zróżnicowanym stopniu trudności. Wiodą one przez najciekawsze tereny omawianego powiatu:

1. Gołoszyce – Kuźniaki, 105 km, czerwony. Szlak prowadzi przez pasma: Jeleniowskie, Łysogórskie, Masłowskie, Tumlińskie, Oblęgorskie.
2. Chęciny – Kielce, 18,5 km, czerwony. Trasa przebiega przez Dolinę Chęcińską i pasma: Zelejowskie, Bolechowskie, Zgórskie i Grzbiet Kadzielniański.
3. Kuźniaki – Pogorzałe, 81 km, niebieski. Przebieg drogi: Pasma Dobrzeszowskie, Padół Strawczyński, Garb Gielniowski.
4. Chęciny – Łagów, 69 km, niebieski. Szlak prowadzi przez Dolinę Chęcińską, pasma: Skibskie, Bolechowickie, Zgórskie G., Posłowickie, Dymińskie, Daleszyckie, Cisowskie, Orłowińskie.
5. Wąchock – Cedzyna, 45,5 km, niebieski. Szlak wiedzie przez Dolinę Kielecko – Łagowską, Dolinę Wilkowską, Pasma Klonowskie, Dolinę Bodzentyńską, Płaskowyż Suchedniowski.
6. Wał Małacentowski – kapliczka św. Mikołaja, 16 km, szlak niebieski, który prowadzi przez pasma Bielińskie i Łysogórskie.
7. Słupia Nowa – Łysiec, 4 km, szlak niebieski.
8. Starachowice – Łączna, 36 km, szlak zielony. Wiedzie przez Płaskowyż Suchedniowski, Dolinę Bodzentyńską, Pasma Klonowskie.
9. Bliżyn – Zagnańsk, 26 km, szlak zielony, przebiega przez Płaskowyż Suchedniowski.
10. Łagów – Słupia Nowa, 15 km, szlak zielony. Prowadzi przez Pasma Bielińskie i Dolinę Kielecko – Łagowską.
11. Szydłów – Widelki, 34 km, trasa: Pogórze Szydłowskie i Pasma Ociesęckie.
12. Wierna Rzeka – Chęciny, 20 km, szlak żółty, pasma- Chęcińskie, Grzywy Korzeczkowskie, Grząby Bolmińskie.
13. Słupia Nowa – szczytniak, 16 km, szlak czarny, prowadzi przez Pasma Klonowskie, Wyżynę Waśniowską, Pasma Jeleniowskie.
14. Piekoszów – Zgórskie Góry, 7 km, szlak czarny.
15. Oblęgorek – Barania Góra, 2,5 km, szlak czarny.

Szlaki piesze służą nie tylko rozwojowi ruchu turystycznego, spełniają ważne funkcje edukacyjne. Ścieżki dydaktyczne, które przebiegają przez teren Świętokrzyskiego Parku Narodowego są zróżnicowane tematycznie i podzielone ze względu na zakres merytoryczny. Aktualnie, Dyrekcja Świętokrzyskiego Parku Narodowego odbudowuje na terenie Bodzentyna cztery stawy o łącznej powierzchni 0,57 ha. Wokół stawów, które usytuowane są w dolinie rzeki Psarki, powstanie ścieżka dydaktyczna, a dla lepszego wyeksponowania całego obiektu, od strony ruin zamku Biskupów Krakowskich, powstaną dwa punkty widokowe. Obok wyznaczonych szlaków znajdują się ścieżki przyrodnicze, historyczne oraz interdyscyplinarne z pełnym opisem obiektów zabytkowych i przyrodniczych zlokalizowanych przy szlaku.

Rozwój szlaków pieszych oraz towarzyszącej im infrastruktury turystycznej spowoduje wzrost zainteresowania turystyka aktywną w powiecie, co stanowi jedno z priorytetowych zadań dokumentu.

Dla miłośników dwóch kółek, w ramach przebudowy dróg wojewódzkich wchodzących w skład „Małej Pętli Świętokrzyskiej”, wydzielony zostanie z obu stron jezdni pas ruchu dla rowerów. Trasa o łącznej długości 46,8 km przebiegać będzie przez miejscowości: Bodzentyn – Nową Słupię – Bieliny – Wolę Jachową – Górno – Bodzentyn. W ramach powyższej inwestycji przewidziano także budowę punktu widokowego w Krajinie (gm. Górno).

Tworzenie warunków do uprawiania turystyki aktywnej uzależnione jest od współdziałania samorządów oraz branży turystycznej. Szczególnie istotny jest udział Polskiego Towarzystwa Turystyczno – Krajoznawczego, w projektach dotyczących modernizacji szlaków. Koncepcja PTTK zakłada modernizację istniejących szlaków turystycznych przebiegających przez teren powiatu.

Również samorzady gminne zainteresowane są wytyczaniem nowych szlaków, np.: Chmielnik, Daleszyce, Mniów, Piekoszów, Strawczyn i Zagnańsk i coraz większą uwagę skupiają na ochronie środowiska, wiedząc, że turyści poszukują terenów czystych ekologicznie.

3.3. Baza noclegowa

Rozwój turystyki na określonym obszarze bardzo często uzależniony jest od bazy noclegowej. Możliwość wypoczynku w obiektach o określonym standardzie wpływa znacząco na ilość osób przybywających w celach rekreacyjnych. Według danych

Urzędu Statystycznego w Kielcach na dzień 31 lipca 2003 roku w powiecie kieleckim znajdowały się 44 obiekty noclegowe, w tym 10 zaliczanych do kategorii „hotele, motele, pensjonaty”. Łącznie oferowano 2814 miejsc noclegowych w tym 571 określonych wyższą kategorią. W celach turystycznych na terenach powiatu przebywało ponad 103 tys., udzielono prawie 160 tys. noclegów, w tym 69 343 w hotelach i motelach oraz 88 653 w pozostałych obiektach noclegowych. W Powiecie Kieleckim przebywało prawie 4000 turystów zagranicznych korzystających z bazy noclegowej o podwyższonym standardzie.

Tabela 1 Obiekty noclegowe woj. świętokrzyskiego

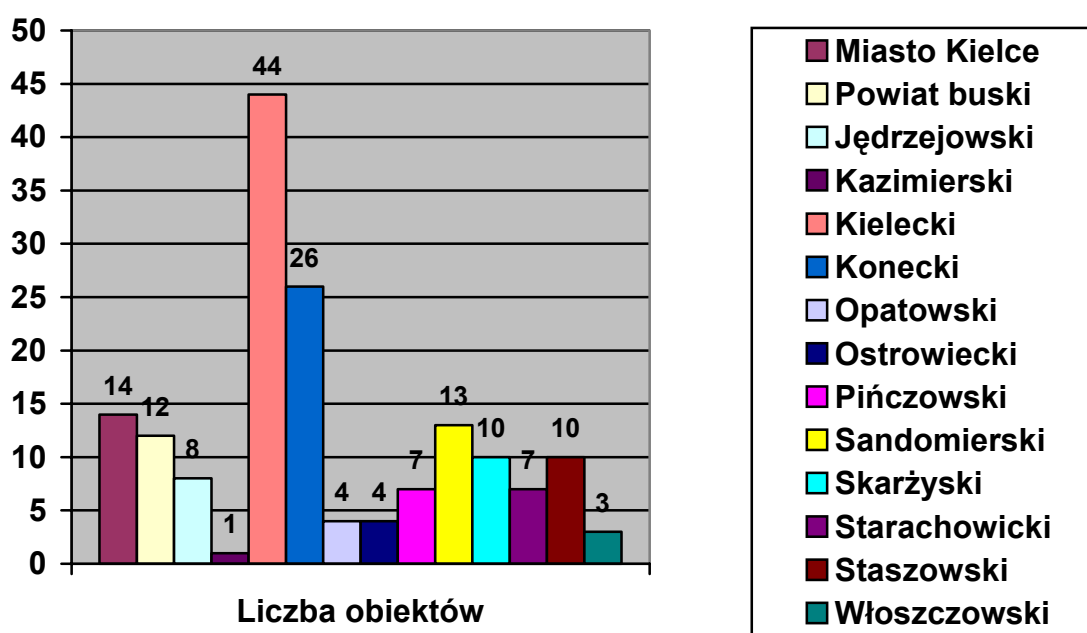
Teren	Liczba obiektów	Udział %
Województwo	163	100
Miasto Kielce	14	9,2
Powiat buski	12	6,8
Jędrzejowski	8	10,5
Kazimierski	1	0,6
Kielecki	44	24
Konecki	26	18
Opatowski	4	1,9
Ostrowiecki	4	1,9
Pińczowski	7	3,7
Sandomierski	13	5,5
Skarżyski	10	9,9
Starachowicki	7	3,7
Staszowski	10	3,7
Włoszczowski	3	0,6

Źródło: dane Urzędu Statystycznego za 2003 rok

Analizując dane zawarte w tabeli dotyczące województwa świętokrzyskiego można stwierdzić, iż powiat kielecki plasuje się w czołówce rankingu pod względem obiektów noclegowych. Wysoki udział (24%) świadczy o tym, że na terenie powiatu koncentruje się baza noclegowa województwa stanowiąc poważne zaplecze kwaterunkowe dla przybywających turystów.

Baza noclegowa stanowi podstawowe kryterium oceny przygotowania terenu do obsługi ruchu turystycznego. Równie istotnym elementem jest liczba placówek handlowych – sklepów o zróżnicowanym asortymencie (wg danych US – 1749) oraz stacji benzynowych – 27, a także placówek kulturalnych: kin, ośrodków kultury, placówek świadczących usługi rozrywkowe. Lokalizacja obiektów noclegowych uzależniona jest w głównej mierze od atrakcyjności turystyczno – krajoznawczej terenów. W powiecie kieleckim można wyróżnić te obszary, gdzie szczególnie intensywnie odbywa się ruch turystyczny.

Wykres 1. Liczba obiektów noclegowych w woj. świętokrzyskim

Źródło: dane Urzędu Statystycznego za 2003 rok

W Górach Świętokrzyskich koncentruje się prawie 50% bazy noclegowej. Okolice te sprzyjają powstawaniu kolejnych hoteli, moteli, gospodarstw agroturystycznych, również bliskość miasta wojewódzkiego – Kielce, stwarza dogodne warunki dla turystyki kulturowej i wypoczynkowej.

Obecnie na terenie powiatu kieleckiego funkcjonują następujące obiekty noclegowe.

1. Hotele, motele, pensjonaty powiatu kieleckiego:

- hotel Gromada, Cedzyna, gm. Górno,
- Uroczysko, Cedzyna, gm. Górno,
- „Echo”, Cedzyna, gm. Górno,
- motel „Górno”, gm. Górno,
- motel „Nowiny”, gm. Sitkówka – Nowiny,
- Ameliówka, Mąchocice, gm. Masłów,
- Przedwiośnie, Mąchocice, gm. Masłów.

2. Zajazdy:

- „Raj”, gm. Chęciny,
- Świętokrzyskie Centrum Edukacyjne, Wólka Milanowska, gm. Nowa Słupia,

3. Ośrodki wypoczynkowe:

- Żabieniec, Bolmin, gm. Chęciny,
- Amazonka, Borków, gm. Daleszyce,
- Jodła, Daleszyce,
- Uroczysko, Daleszyce,
- Jodłowy, Bieliny,
- Jodłowy Dwór, Bieliny,
- Radostowa, Ciekoty, gm. Masłów,

4. Campingi:

- „Moto - Raj”, Miedziana Góra,
- „Pod Skałką”, Nowa Słupia.

5. Schroniska młodzieżowe:

- „Pod Pielgrzymem”, Nowa Słupia,
- Mąchocice Scholasteria, Masłów,
- Łagów,
- Święta Katarzyna, Bodzentyn
- Chęciny,
- Strawczyn.
- Sitkówka – Nowiny
- Podzamcze Chęcińskie.

6. Zespół domków turystycznych

- Gołoborze, Cedzyna, Górno,

- Łopuszno,
- Ameliówka, Masłów,

Baza noclegowa przedstawionych powyżej obiektów będzie mogła być wykorzystana w większym stopniu, jeżeli zadba się o polepszenie stanu infrastruktury turystycznej oraz zagospodaruje się odpowiednio istniejące zasoby np. zbiorniki wodne.

Na omawianym terenie, istnieje szereg zbiorników, które przyciągają turystów. Są to:

1. „Chańcza” – pow. 340 ha, gm. Raków
2. „Cedzyna” – pow. 64 ha, gm. Górno
3. „Borków” – pow. 35,7 ha, gm. Daleszyce (aktualnie odbudowywany, planowane zakończenie robót budowlanych w roku 2004, napełnienie zbiornika w roku 2005)
4. „Bolmin” – pow. 13,1 ha, gm. Chęciny
5. „Lipowica” – pow. 11,0 ha, gm. Chęciny
6. „Wojciechów” – pow. 7,2 ha, gm. Daleszyce
7. „Andrzejówka” – pow. 2,3 ha, gm. Chmielnik
8. „Borowa Góra” – pow. 1,65 ha, gm. Zagnańsk
9. „Ciekoty” – pow. 1,5 ha, gm. Masłów
10. „Zachęmie” – pow. 1,3 ha, gm. Zagnańsk

W fazie budowy są aktualnie dwa zbiorniki wodne, realizowane w ramach programu Związku Gmin Gór Świętokrzyskich:

1. „Umer” – pow. 11,9 ha, gm. Zagnańsk
2. „Wilków” – pow. 10,4 ha, gm. Bodzentyn

Rolę zbiorników rekreacyjnych będą mogły w przyszłości (po ich przystosowaniu) spełniać również wyrobiska powstałe w wyniku eksploatacji złóż piasku. Jako przykład można wskazać wyrobiska w: Sukowie (gm. Daleszyce), Mostach (gm. Chęciny), Tokarni (gm. Chęciny), Brzezinach (gm. Morawica).

Z wodą wiąże się wędkowanie. Wprawdzie, najwięcej satysfakcji daje połów ryb na naturalnych akwenach, jednak „niecierpliwi” wędkarze mogą skorzystać z łowisk wydzielonych na prywatnych obiektach stawowych. Jako przykład można wskazać łowiska w Śladkowie Małym (gm. Chmielnik), Chałupkach (gm. Morawica) czy Fryszerce (gm. Łopuszno). Zazwyczaj kompleksy stawowe oraz zbiorniki wodne otoczone są lasami, a więc swojemu hobby mogą poświęcić się nie tylko wędkarze.

Potrzeba budowy zbiorników wodnych była zawsze przedmiotem zainteresowania władz administracyjnych, dlatego też przed laty, opracowany został „Program małej

retencji”. Przewiduje on budowę na terenie powiatu, do roku 2015, dziesięciu zbiorników. Wykaz tych zbiorników przedstawiony jest poniżej:

1. „Wilków” – pow. 10,4 ha gm. Bodzentyn (realizowany)
2. „Umer” – pow. 11,9 ha gm. Zagnańsk (realizowany)
3. „Wierna Rzeka” – pow. 58 ha gm. Łopuszno, Strawczyn, Piekoszów (faza projektowa, wykup terenu)
4. „Mójcza” – pow. 85 ha gm. Daleszyce
5. „Baszowice” – pow. – pow. 116,5 ha gm. Nowa Słupia
6. „Napęków” – pow. 79,5 ha gm. Bieliny
7. „Lisów – Morawica” – pow. 58 ha gm. Morawica
8. „Holendry” – pow. 0,7 ha gm. Chmielnik
9. „Mniów” – pow. 0,9 ha gm. Mniów
10. „Morawica” - pow. 0,4 ha gm. Morawica

Poprawa infrastruktury technicznej jest podstawowym warunkiem rozwoju usług turystycznych i zwiększenia liczby turystów, którzy poszukują obecnie oprócz zakwaterowania i wyżywienia wielu usług dodatkowych stanowiących uzupełnienie podstawowego pakietu.

Wniosek, zatem taki, iż należy zachęcić inwestorów, by również inne tereny Powiatu stały się atrakcyjne turystycznie, tworząc alternatywne punkty w oparciu o nowoczesne rozwiązanie techniczne, w postaci tworzenia miejsca rozrywki i rekreacji, aquaparków, zbiorników retencyjno-rekreacyjnych.

3.4. Schroniska młodzieżowe

Szkolne schroniska młodzieżowe stanowią znaczącą bazę noclegowa przystosowaną do obsługi turystów preferujących wypoczynek aktywny, przy uwzględnieniu niskich kosztów przewidzianych na zakwaterowanie.

Głównym zadaniem placówek jest upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży krajoznawstwa i różnych form turystyki, prowadzenie poradnictwa i informacji krajoznawczo – turystycznej oraz opieka i wychowanie dzieci i młodzieży przebywających w schroniskach. Na terenie powiatu kieleckiego funkcjonuje schroniska całoroczne oraz jedna placówka sezonowa.

1. Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Chęcinach

Schronisko zlokalizowane jest w jednym z najatrakcyjniejszych punktów Powiatu. Placówka dysponuje 120 miejscami noclegowymi i przystosowana jest do obsługi wycieczek szkolnych, turystów indywidualnych oraz grup studenckich.

2. SSM w Mąchocicach Scholasterii

Obiekt położony w Górach Świętokrzyskich, w pobliżu zalewu w Ciekotach i Cedzynie oraz wyciągów narciarskich w Krajnie i Ameliówce. Do dyspozycji turystów oddane jest 47 miejsc noclegowych w dwu, trzy i czteroosobowych pokojach. Obiekt, ze względu na dobre wyposażenie pokoi i sal rekreacyjnych oraz i atrakcyjne zagospodarowanie terenu wokół schroniska, otrzymał I kategorię.

3. SSM w Łagowie

Placówka posiada 45 miejsc noclegowych o dobrym standardzie dla zorganizowanych grup wycieczkowych i turystów indywidualnych. W planach inwestycyjnych schroniska przewiduje się zagospodarowanie terenu wokół obiektu wraz z przygotowaniem niezbędnej infrastruktury rekreacyjnej.

4. SSM w Nowej Słupi

Obiekt ten jest swego rodzaju wzorcową placówką. Do dyspozycji turystów oddano 53 miejsca noclegowe w salach dwu i czteroosobowych oraz pomieszczenia o podwyższonym standardzie. Teren wokół schroniska przystosowany jest do obsługi grup turystycznych. Schronisko posiada parking, wydzielone miejsce na ogniska oraz zaplecze dydaktyczno – rekreacyjne.

Plan funkcjonowania placówki obejmuje prowadzenie działań zmierzających do poprawy stanu technicznego budynku (budowa hydroforni, przystosowanie obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych) oraz uzupełnienie wyposażenia sal noclegowych oraz pomieszczeń rekreacyjnych (wymiana podstawowego wyposażenia oraz zakup sprzętu komputerowego).

5. SSM w Świętej Katarzynie

Schronisko dysponuje 28 miejscami noclegowymi w doskonałym turystycznie punkcie Gór Świętokrzyskich. Obiekt wymaga dostosowania technicznego dla obsługi turystów.

6. Sezonowe Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Strawczyniu

Schronisko dysponuje 46 miejscami noclegowymi. Czynne jest w okresie wzmożonego ruchu turystycznego od 15 kwietnia do 15 października. Baza techniczna jest zmodernizowana, stan sprzętu i wyposażenia odpowiada wszelkim standardom

jakościowym. Plan rozwoju taniej bazy noclegowej obejmuje dalsze działania zmierzające do poprawy stanu placówki i wyposażenia w sprzęt służący rekreacji i wypoczynkowi.

Baza noclegowa schronisk jak i jej wykorzystanie jest zróżnicowane. Świadczą o tym dane zawarte w tabeli 2.

Tab. 2 Wykorzystanie bazy schronisk młodzieżowych w latach 2002 – 2003.

Rok 2002			Rok 2003		
Schronisko	Liczba miejsc	Liczba udzielonych noclegów	Procent wykorzystania	Liczba udzielonych noclegów	Procent wykorzystania
Chęciny	120	6113	29,36	10917	34,46
Łagów	45	1484	16,28	2671	19,39
Mąchocice Scholasteria	47	4381	33,29	4577	29,93
Nowa Słupia	53	5263	32,66	5005	32,01
Św. Katarzyna	27	1577	23,08	1535	18,28
Razem	292	19818	27,45	24750	29,14

Źródło: dane Zespołu Obsługi Szkolnych Schronisk Młodzieżowych

Z danych zawartych w tabeli wynika, iż wzrasta liczba udzielonych noclegów oraz stopień wykorzystania bazy schronisk. Jednak zmiany te nie są proporcjonalne dla wszystkich placówek. Wzrost zainteresowania turystycznego nastąpił w rejonie Łagowa, Chęciny oraz Masłowa. Spowodowane jest to wzrostem nakładów na promocję turystyczną gmin, oferowaniem dodatkowych atrakcji turystycznych, szczególnie w okresie letnim, a także zmianą nastawienia lokalnej społeczności do turystów.

Szkolne schroniska młodzieżowe są elementem taniej sieci bazy noclegowej, przygotowanej do obsługi zorganizowanych wycieczek szkolnych, młodzieżowych oraz studenckich.

Analiza informacji o ruchu turystycznym wskazuje, że należy zintensyfikować promocję oferty turystycznej, skierowanej do wybranego segmentu rynku turystycznego. W przypadku SSM, dobre efekty przynosi kierowanie ofert turystycznych z konkretnymi

propozycjami pobytu na terenie powiatu bezpośrednio do szkół, internatów, placówek oświatowych.

Schroniska powiatu kieleckiego stanowią 55,5% bazy noclegowej w tej określonej kategorii. Działania zarządców bazy noclegowej powinny uwzględniać rosnące wymagania konsumentów, konieczność zapewnienia dodatkowych atrakcji lokalnych oraz wszelkich udogodnień związanych z pobytem turysty w schronisku, jak pokoje o podwyższonym standardzie, dostęp do aneksów kuchennych, łazienek, informacji turystycznej oraz możliwość korzystania ze sprzętu sportowego i rekreacyjnego.

3.5. Baza agroturystyczna

Agroturystyka to innymi słowy forma turystyki polegająca na wypoczynku na terenach wiejskich o charakterze rolniczym, oparta na bazie noclegowej, najczęściej również żywieniowej oraz forma aktywności rekreacyjnej związana z gospodarstwem rolnym i jego otoczeniem – przyrodniczym, produkcyjnym oraz usługowym. wakacyjna, wykorzystująca gospodarstwa wiejskie. Może przybierać różne formy, ale zawsze obejmuje zakwaterowanie, a często również inne usługi. Dwie podstawowe jej formy to zakwaterowanie z obsługą, bezpośrednio w gospodarstwie lub w jego pobliżu, oraz zakwaterowanie z własną obsługą na terenach należących do gospodarstwa, np. w domkach letniskowych, pojazdach kempingowych lub na polach namiotowych. Jest częścią turystyki wiejskiej w szerszym rozumieniu.

Wśród wielu czynników mających wpływ na wybór wypoczynku na wsi znajdują się:

- gościnność,
- cisza i spokój,
- wysoki standard mieszkania,
- dobre wyżywienie,
- bliski kontakt z przyrodą,
- „zdrowa żywność”,
- relatywnie niższe ceny,
- dostęp do kąpieliska,
- malowniczy krajobraz,

- wycieczki piesze.

Agroturystyka to nie tylko wypoczynek, ale również wartości dydaktyczne, poznawcze i wychowawcze. Czynnikiem ekonomicznym sprawia, iż jest to branża niezwykle atrakcyjna pod względem zwiększenia dochodów gospodarstw rolniczych. Agroturystyka dzieli się na dwie podstawowe formy rekreacji. Turyści mogą organizować wypoczynek pobytowy oraz objazdowy, co zwiększa liczbę potencjalnych gości mających możliwość wyboru formy urlopu. Korzyści płynące z agroturystyki mają swoje podłoże socjopsychologiczne: wzrost szacunku dla społeczności wiejskiej, przenikanie kultury i obyczajów społeczności miejscowych i osób przyjezdnych oraz kontakt z tradycyjnym stylem życia małych społeczności.

Ogromne znaczenie agroturystyki przejawia się także w wymiernych korzyściach ekonomicznych tj. dodatkowe dochody z działalności pozarolniczej, oraz konieczność doksztalcenia osób zajmujących się obsługą turystów.

Agroturystyka ma wpływ na zamożność wsi, ale podjęcie dodatkowego zajęcia przez miejscowych, nie powoduje przymusu rezygnacji z dotychczasowego sposobu użytkowania terenów rolniczych. Utworzenie jednego miejsca pracy w turystyce wymaga około 40% nakładów niezbędnych do powstania jednego miejsca pracy w przemyśle przetwórczym.

Obecnie w turystyce można obserwować ogólne trendy, które można zawrzeć w stwierdzeniu: turyści poszukują aktywnych form wypoczynku, które umożliwiają wyciszenie się, a jednocześnie wymagają wysiłku fizycznego.

Na rozwój agroturystyki w powiecie kieleckim zasadniczy wpływ mają następujące elementy:

- wysoka stopa bezrobocia wśród ludności wiejskiej i miejsko- wiejskiej,
- naturalne walory środowiskowe,
- bogactwo historyczne i kulturowe,
- właściwy stosunek lokalnych społeczności do turystów (gościnność, życzliwość),
- duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych,
- niewystarczająco dynamiczny rozwój gospodarczy,
- pomoc ze strony samorządów lokalnych.

Rozmieszczenie gospodarstw agroturystycznych w dużej mierze uzależnione jest od czynników zewnętrznych, takich jak: atrakcyjny turystycznie i urozmaicony krajobraz, oraz warunki ekologiczne. Niemniej ważne są uwarunkowania wewnętrzne. Do tej kategorii zaliczana jest lokalizacja gospodarstwa, gdzie najważniejsze jest odosobnienie

od centrum miejscowości oraz typ gospodarstwa. Szczególnie pożądane są te zagrody, gdzie prowadzony jest chów zwierząt i uprawa zbóż. Niezmiernie ważnym elementem wpływającym na wybór gospodarstwa jest standard zakwaterowania oraz rodzaj proponowanego wyżywienia.

W powiecie kieleckim rozmieszczenie gospodarstw agroturystycznych w dużej mierze uzależnione jest od walorów krajoznawczych i zaangażowania społecznego. Największa wioska agroturystyczna zlokalizowana w Śladkowie Małym, gm. Chmielnik, powstała w wyniku ogromnej determinacji lokalnej społeczności, osobistego zaangażowania mieszkańców oraz wydatnej pomocy funduszy unijnych. Inne enklawy powstają w oparciu o atrakcje przyrody, architektury oraz historii.

Na terenie powiatu wyróżniają się gminy, gdzie agroturystyka stanowi ważny element struktury zatrudnienia. W działaniach tych w czołówce plasuje się: Chmielnik Łągów, Nowa Słupia, Bodzentyn, Daleszyce oraz Raków. Najmniej gospodarstw agroturystycznych funkcjonuje w Morawicy, Łopusznie, Piekoszowie. Są również gminy, gdzie nie założono żadnego gospodarstwa agroturystycznego.

W związku z powyższym należy podjąć działania na tych obszarach, gdzie liczba miejsc noclegowych jest niedostateczna i stworzyć dogodne warunki dla rozwoju agroturystyki. Kampania informacyjna skierowana do rolników pozwoli spopularyzować tę formę alternatywnych źródeł dochodu na obszarach wiejskich. Brak usług agroturystycznych uniemożliwia opracowanie oferty wypoczynku na tych terenach i jednocześnie stanowi barierę rozwoju miejscowości o dużym potencjale turystycznym.

Ze względu na duże znaczenie agroturystyki, zarówno w aspekcie gospodarczym, jak i społecznym, samorządy lokalne planują intensywny rozwój tego sektora turystyki. Koncepcje rozbudowy bazy agroturystycznej powstały w gminach: Bieliny, Chęciny, Daleszyce, Górno, Morawica, Mniów oraz Piekoszowie.

3.6. Gastronomia

Baza gastronomiczna omawianego terenu to głównie małe punkty usytuowane w miejscowościach, gdzie turystyka stanowi istotne źródło dochodu. Restauracje zlokalizowane są przeważnie w hotelach i zajazdach, natomiast mniejsze, samodzielnie funkcjonujące bary i gospody w otoczeniu zabytków przyrody, architektury, w miejscowościach takich jak Nowa Słupia, Chęciny, Chmielnik.

Dobrym sposobem na zróżnicowanie oferty gastronomicznej jest tworzenie oryginalnych restauracji w nietypowych wnętrzach obiektów zabytkowych, gdzie nie ma prawnych zakazów lokalizacji tego typu punktów usługowych. Zalecanym rozwiązaniem jest także tworzenie kawiarni i niewielkich punktów gastronomicznych w miejscowościach agroturystycznych, gdzie można adaptować pomieszczenia gospodarcze dla potrzeb turystów. Na terenie powiatu funkcjonuje kilka nietypowych punktów gastronomicznych oferujących usługi w specjalnie adoptowanych budynkach, które postrzegane są jako miejscowa atrakcja. Rozwija się również forma „letnich ogródków”, które stanowią uzupełnienie dla właściwej bazy gastronomicznej. Działania w zakresie rozwoju gastronomii są jednym z najważniejszych elementów działań na rzecz turystyki, szczególnie w miejscach, gdzie odnotowuje się wzmożoną liczbę turystów w sezonie letnim, jak w Chęcinach, Nowej Słupi, Piekoszowie, Strawczyni i Zagnańsku.

3.7. Powiat kielecki przyjazny niepełnosprawnemu turyście

Osoby niepełnosprawne, które uczestniczą w ruchu turystycznym narażone są na liczne bariery, które uniemożliwiają aktywny wypoczynek i rekreację. Turyści mogą mieć poważne problemy z poruszaniem się lub komunikowaniem z otoczeniem. Schorzenia narządu wzroku, słuchu, mowy, niepełnosprawność intelektualna i ruchowa wszystko to powoduje, iż potencjalni turyści rezygnują z organizacji wypoczynku w miejscach nieprzystosowanych do ich obsługi. Do podstawowych wymogów dotyczących przystosowania obiektów do obsługi osób niepełnosprawnych należą:

1. chodniki o utwardzonej i wyrównanej nawierzchni o szerokości co najmniej 1,5m, podjazd przed wejściem do budynku,
2. pochylnie przy różnicy wysokości powyżej 2 stopni,
3. dźwig – platforma przed wejściem do budynku,
4. drzwi wejściowe do budynku o szerokości co najmniej 0,9 m w świetle i wysokości 2m,
5. podnośnik lub winda czy platforma umożliwiająca osobie niepełnosprawnej komunikację między kondygnacjami wewnątrz budynku,
6. łazienka, ubikacja dostosowana do potrzeb osoby niepełnosprawnej z uchwytami i możliwością dojścia lub dojechania do każdego urządzenia,

7. zaznaczone ciągi komunikacyjne i oznaczenia poszczególnych pomieszczeń dla osób niepełnosprawnych z różnymi schorzeniami (narząd ruchu, wzroku, słuchu, mowy),
8. miejsca parkingowe dla pojazdów osób niepełnosprawnych,
9. miejsca postojowe ze stanowiskami zarezerwowanymi dla samochodów, z których korzystają osoby niepełnosprawne,
10. oznaczone piktogramami opisanymi pismem Braille'a drogi ewakuacyjne, drzwi, ciągi komunikacyjne poziome i pionowe, poszczególne pomieszczenia,
11. widocznie oznakowane zewnętrzne i wewnętrzne ciągi komunikacyjne, poszczególne pomieszczenia.

Według badań ankietowych przeprowadzanych przez Główny Urząd Statystyczny gospodarstwa z osobą niepełnosprawną prawnie stanowiły około 30% ogółu gospodarstw domowych.

Zadania samorządu powiatowego w zakresie rozwoju turystyki realizowane są m.in. w oparciu o Powiatowy Program Działania na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2004 – 2008. Program ten ma na celu zwiększenie dostępności do miejsc użyteczności publicznej osobom niepełnosprawnym. W ramach realizacji zadań ustawowych przyznawane są pożyczki dla osób niepełnosprawnych na uruchomienie działalności gospodarczej w zakresie agroturystyki przeznaczonej do obsługi osób wymagających ułatwień w poruszaniu się. W skali ogólnopolskiej jest to poważny odsetek osób, które mają szczególne potrzeby rekreacji i wypoczynku. Zważywszy na fakt, iż poważna grupa osób niepełnosprawnych jest aktywna na rynku pracy, posiada stałe lub doraźne zatrudnienie, jest to segment rynku turystyki przyjazdowej i wypoczynkowej atrakcyjny dla gestorów bazy noclegowej i gastronomicznej.

Oceniając stan obiektów i zaplecza turystycznego w powiecie kieleckim należy stwierdzić, iż infrastruktura turystyczna i paraturystyczna służąca osobom niepełnosprawnym jest niedostateczna. Najlepsze warunki obsługi niepełnosprawni turyści mogą znaleźć w hotelach i lokalach gastronomicznych będących ich integralną częścią. Najmniej uwagi osobom z wadami psychoruchowymi poświęcają właściciele gospodarstw agroturystycznych. W hotelach, zajazdach, motelach i ośrodkach wypoczynkowych zlokalizowanych w Powiecie Kieleckim istnieje możliwość zakwaterowania i obsługi osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, mających trudności w poruszaniu się oraz komunikowaniu z otoczeniem. Jednak te zabiegi zmierzające do poprawy sytuacji

niepełnosprawnych turystów są niewystarczające i niewspółmierne do zainteresowania. Ze względu na naturalne walory krajoznawcze, ukształtowanie powierzchni, mikroklimat, region predestynowany jest do organizacji turnusów rehabilitacyjnych, wczasów o profilu zdrowotnym, pobytów rekreacyjnych służących kondycji psychicznej i fizycznej.

Stan przygotowania bazy noclegowej w obiektach hotelarskich i gastronomicznych powiatu kieleckiego na potrzeby osób wymagających specjalnych usprawnień nie jest odpowiedni do liczby turystów. Tylko w nielicznych hotelach zamontowano szyny umożliwiające poruszanie się na wózku, przystosowano węzły sanitarne w odpowiednie uchwyty i właściwe piktogramy oraz zabezpieczono krawędzie i zakupiono maty antypoślizgowe. Jednak sytuacja zaczyna się zmieniać pod wpływem coraz większego popytu na ten rodzaj usług, a także w ramach podnoszenia standardu jakości usług hotelarskich i gastronomicznych. Istnieje obecnie możliwość łączenia w pakiet podstawowych i dodatkowych usług turystycznych. Polega to na tym, iż zakwaterowanie zapewniają obiekty hotelarskie, natomiast różne rodzaje terapii dla osób wymagających rehabilitacji ruchowej można znaleźć w gospodarstwach agroturystycznych, które prowadzą hipoterapię, zajęcia rekreacyjne w przyjaznym i naturalnym środowisku wiejskiej zagrody.

4. Ocena potencjału turystycznego

4.1. Segmentacja rynku

Rynek turystyczny koncentruje się wokół terenów o szczególnych walorach wypoczynkowych. Nierównomierne rozmieszczenie centrów rekreacyjnych związane jest w głównej mierze z przygotowaniem infrastruktury turystycznej oraz naturalnymi warunkami krajobrazowymi, które czynią niektóre regiony Polski uprzywilejowanymi.

Segmentacja rynku polega na podziale zróżnicowanego przekroju konsumentów na jednorodne grupy odbiorców konkretnych ofert turystycznych. Przy podziale należy stosować właściwe kryteria ułatwiające identyfikację klientów oraz przygotowanie właściwego pakietu usług. Jako pierwsze kryterium przyjmuje się charakterystykę konsumenta:

- miejsce zamieszkania,
- wiek,
- stan rodziny,
- dochód na osobę,
- styl życia,
- przynależność do grupy społecznej.

Równorzędnym czynnikiem określenia segmentu jest charakterystyka wzorców konsumpcji;

- przyczyny zakupu oferty,
- oczekiwania, co do jakości,
- ceny,
- standard obsługi turystów.

Określenie grupy docelowej na rynku, dla której tworzy się ofertę turystyczną, umożliwia kompleksowe działania w zakresie promocji produktu. Dokonanie trafnej segmentacji rynku służy jakości w zakresie przygotowania produktu – poprzez spełnienie oczekiwań na odpowiednim poziomie z zachowaniem oczekiwanego standardu świadczonych usług turystycznych. Należy również uwzględnić warunki, które sprawiają, iż segmentacja przyniesie oczekiwane efekty:

- każdy wyodrębniony segment musi zostać określony z punktu widzenia jego wielkości,

- segment powinien być opłacalny,
- dostępny, czyli kanał dystrybucji powinien przebiegać w sposób bezkonfliktowy,
- segment winien być homogeniczny – zbliżone potrzeby wybranego segmentu rynku.

W powiecie kieleckim można wyodrębnić kilka segmentów rynku turystycznego, które w przypadku właściwego zarządzania mogą przynieść znaczne korzyści dla lokalnych społeczności. Przede wszystkim dominującą rolę spełnia:

- turystyka aktywna (piesza, rowerowa, górską),
- turystyka kwalifikowana,
- młodzieżowa, szkolna, dydaktyczna,
- wiejska, agroturystyka,
- rodzinna,
- kulturowa, pielgrzymkowa,
- turystyka źródeł.

Wokół tych wybranych grup rynku można stworzyć znakomity produkt turystyczny, który będzie szansą pobudzenia ruchu turystycznego w powiecie. Zważywszy na fakt, iż 2% pracujących ogółem to osoby zatrudnione w sektorze turystyki, należy położyć szczególny nacisk na rozwój usług związanych z obsługą turystów. Zwłaszcza, że część rynku turystycznego poszukuje nowych terenów i atrakcji, zatem województwo świętokrzyskie wraz z powiatem kieleckim może stać się ciekawym produktem turystycznym.

Istotnym jest, iż turystyka ze względu na swój interdyscyplinarny charakter generuje miejsca pracy nie tylko w sektorze końcowej konsumpcji turystycznej, ale także w sektorze produkcyjnym. Bezpośrednio wpływa na liczbę miejsc pracy przy wszelkiego rodzaju przedsięwzięciach związanych z zaspokojeniem potrzeb konsumentów.

4.2. Produkt turystyczny

Produktowi turystycznemu przypisuje się dwojaki sens: w węższym znaczeniu oznacza on wszystko, co turysta kupuje, w szerokim – wszystko, co turysta czyni w czasie podróży oraz w miejscu przeznaczenia (pobytu w docelowym miejscu). Przedmiotem wymiany na rynku turystycznym są:

1. dobra i usługi, dla których czynnikiem popytotwórczym jest wyłącznie turystyka (np. przejazdy, noclegi, usługi przewodnickie),
2. dobra i usługi, których zakup występuje w związku z uprawianiem turystyki, ale które stanowią jedynie pewną substytucję konsumpcji w innych okresach i w innym miejscu (np. obuwie, ubiór),
3. dobra i usługi, które zaspokajają te same potrzeby występujące zarówno u turystów, jak i osób nie będących turystami (np. łączność, ochrona zdrowia).

Produkt turystyczny tworzą:

1. podstawowe dobra turystyczne (walory turystyczne),
2. dobra materialne i usługi świadczone przez wytwórców,
3. udogodnienia.

Punktem wyjścia dla projektowania produktu są przede wszystkim motywacje podróży. Identyfikacja motywów dowodzi, że ludzie podróżując pragną zaspokoić potrzeby:

1. odpoczynku w atrakcyjnym środowisku przyrodniczym (np. w górach, nad jeziorami, nad morzem),
2. poznania ciekawych zjawisk przyrodniczych (np. wielkich kanionów, wodospadów, wulkanów, przełomów rzek),
3. korzystania z dóbr kultury (np. teatrów, galerii, muzeów, zwiedzanie miejsc historycznych, zabytków architektonicznych),
4. poprawy zdrowia (wyjazdy do miejscowości uzdrowiskowych, sanatoriów),
5. uczestnictwa w wielkich wydarzeniach, uroczystościach i imprezach (np. olimpiadach, mistrzostwach w różnych dyscyplinach sportu, festiwalach filmowych),
6. odwiedzin krewnych i znajomych,
7. nauki i studiów,
8. gospodarcze i zawodowe (np. negocjowanie i zawieranie kontaktów, badanie i ekspertyzy, konferencje, narady, konsultacje).

Każda z wymienionych grup potrzeb wymaga specjalnych ofert dóbr i usług odpowiadających ujawnianym przez nabywców preferencji i ich możliwościom ekonomicznym. Celem nadrzędnym tworzenia produktu turystycznego jest ekspansywny rozwój turystyki w regionach oraz promocja walorów wypoczynkowych.

Rozwój produktów komercyjnych w wymiarze turystycznym oparty jest na:

- istniejących atrakcjach, infrastrukturze i usługach,
- uzupełnianiu nowymi atrakcjami, imprezami, usługami extra,
- tworzeniu nowego wizerunku,
- nastawieniu na określony segment rynku.

Planowanie rozwoju produktu turystycznego związane jest ze ścisłą współpracą trzech sektorów: publicznego, prywatnego oraz nie komercyjnego (instytucje non – profit), np.: stowarzyszenia, fundacje, itp.

W omawianym powiecie doskonałym produktem turystycznym mogą stać się Góry Świętokrzyskie oraz Ponidzie. Przy konsekwentnym działaniu, zmierzającym do poprawy infrastruktury turystycznej i paraturystycznej, skomponowaniu oferty zorientowanej na konkretnego odbiorcę, przeprowadzeniu właściwej kampanii mającej na celu promocję produktu na rynku krajowym i zagranicznym, można osiągnąć wysoki stopień skomercjalizowania produktu turystycznego. Zamierzony cel wymaga współpracy sektora publicznego i prywatnego. Zarówno samorządy, jaki i prywatni inwestorzy dążą do poprawy rynku usługowo – turystycznego poprzez realizację odpowiednich inwestycji. Powiat kielecki wdroży projekt pod nazwą „Rowerowa pętka – na szlakach powiatu” oraz „Pieszko przez powiat kielecki”. Niektóre samorządy, takie jak Chmielnik, Daleszyce, Górnio, Nowa Słupia, Piekoszów, Strawczyn i Zagnańsk mają również znaczny udział w tworzeniu produktu turystycznego i poprawie warunków dla turystyki aktywnej.

4.3 Promocja w turystyce

Równie ważnym elementem kreowania produktu turystycznego jest promocja, czyli system wymiany informacji między ludźmi, w której producenci przekazują konsumentom zespół sygnałów, mających zwrócić ich uwagę na korzyści, jakie mogą uzyskać dokonując zakupu usług.

Celem promocji marketingowej jest:

- budzenie potrzeby poznania nowej oferty,
- przekonywanie o szczególnych walorach oferty,
- podtrzymywanie popytu na produkty już znane,

- przekonywanie o potrzebie nabycia większego pakietu produktów, np. przedłużenie pobytu, częste wyjazdy,
- zachęcanie do zakupu usług świadczonych w określonym czasie np. przed sezonem lub po sezonie,
- zachęcanie do usług świadczonych na określonych warunkach, np. czarter, grupowe wycieczki.

Do najpopularniejszych i skutecznych środków promocji można zaliczyć: reklamę w prasie, radiu, telewizji, plakaty, wydawnictwa, filmy oraz upominki. Narzędziem promocji są również targi turystyczne, konferencje prasowe, relacje prasowe, wywiady w środkach masowego przekazu, seminaria i imprezy sponsorowane.

Wykorzystuje się również środki uzupełniające w postaci konkursów, upominków, specjalnych programów świątecznych.

W działaniach promocyjnych powiatu kieleckiego wykorzystywane są kanały medialne w postaci reportaży prasowych, artykułów sponsorowanych oraz obszernych relacji z wydarzeń turystycznych, a także zamieszczanie płatnych bannerów w branżowych wydawnictwach turystycznych.

Powiat posiada również kilka wznawianych na bieżąco folderów turystycznych. Są to zarówno obszerne opracowania uzupełnione zdjęciami charakterystycznych obiektów o znaczeniu turystycznym, jak również okolicznościowe foldery przygotowywane z myślą o udziale w konkretnych przedsięwzięciach turystycznych, np. udział w targach zagranicznych, a także gadżety charakterystyczne dla regionu.

Ważnym elementem promocji jest udział w targach turystycznych, które w zależności od pory roku nastawiano są na promocję turystyki letniej bądź zimowej (harmonogram targów znajduje się w tabeli nr 3). Powiat kielecki aktywnie uczestniczy w tej formie wsparcia ruchu turystycznego. Poważnym uczestnikiem targów są członkowie stowarzyszeń agroturystycznych, którzy w bezpośredni sposób przekazują oferty wypoczynkowo – rekreacyjne z terenu swojej gminy.

Tabela 3. Harmonogram targów krajowych i zagranicznych

DATA	NAZWA IMPREZY	MIEJSCE	WSPÓŁUDZIAŁ
21 – 23 marca	NA STYKU KULTUR	ŁÓDŹ	Stowarzyszenia agroturystyczne
28– 30 marca	GLOB	KATOWICE	Stowarzyszenia agroturystyczne
03– 06 kwietnia	VOYAGER	KIELCE	Wystawcy z terenu powiatu
26 kwietnia – 03 maja	TARGI CHŁOPSKIE	PLAUEN/ NIEMCY	Wystawcy z terenu powiatu
25– 27 września	TT WARSAW TOUR + TRAVEL	WARSZAWA	Z Urzędem Marszałkowskim, ROT
23–26 października	TOUR SALON	POZNAŃ	Z Urzędem Marszałkowskim, ROT

Starostwo Powiatowe w Kielcach bierze udział w najważniejszych imprezach odbywających się w kraju. W harmonogramie uwzględniono tylko te targi, które wyróżniają się rangą i prestiżem wśród wystawców, osób zwiedzających oraz specjalistów i animatorów turystyki. Udział starostwa w krajowych i międzynarodowych imprezach pozwala w pewnym stopniu realizować elementy strategii rozwoju powiatu kieleckiego, natomiast Europejskie Targi Chłopskie w Plauen to dobry sposób na promocję Ziemi Świętokrzyskiej poza granicami Polski. Bliskość rynków zachodnich, możliwość dotarcia do klientów poprzez bezpośrednią rozmowę umożliwia skuteczną reklamę atrakcji turystycznych naszego subregionu.

Imprezy targowe pozwalają na prezentację poszczególnych gmin powiatu kieleckiego, umożliwiają udział stowarzyszeniom agroturystycznym oraz przedsiębiorcom działającym w branży turystycznej. Kontakt z potencjalnym nabywcą usług turystycznych pozwala śledzić trendy krajowe, dostosowywać standard usług do wymogów rynku oraz reagować na wszelkie zmiany zachodzące w turystyce.

Targi sprzyjają nawiązywaniu kontaktów z instytucjami i stowarzyszeniami. Stanowią płaszczyznę do wymiany doświadczeń, pomagają kreować przyjazny wizerunek naszego terenu.. We wszystkich imprezach targowych biorą udział stowarzyszenia agroturystyczne powiatu, przedsiębiorcy branży spożywczej i produkcyjnej oraz twórcy i artyści ludowi jako przedstawiciele kultury i folkloru świętokrzyskiego. Podwystawcy

przygotowują pokazy kulinarne, prezentują oferty, a także promują nieodpłatnie marki turystyczne.

4.4. Promocja powiatu

Na uwagę zasługuje fakt, iż merytoryczni pracownicy starostwa wypracowali szereg form promocji. Do ważniejszych należą:

- targi turystyczne (krajowe i międzynarodowe),
- promocja małych i średnich przedsiębiorstw branży turystycznej i agroturystycznej w Niemczech – partnerski Powiat Vogtland i Höxter,
- wydawnictwa promocyjne – przewodniki, mapy, katalogi ofert turystycznych w różnych wersjach językowych,
- organizacja imprez powiatowych oraz współudział w wielu imprezach gminnych mających na celu promocję walorów turystycznych,
- współpraca z instytucjami zajmującymi się popularyzacją turystyki.

Ważnym elementem promocji terenu są cykliczne imprezy kulturalne i sportowe (tab. 4).

Tabela 4 Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe powiatu kieleckiego

<i>L.p.</i>	Nazwa imprezy	Miejsce	Data
1	2	3	4
1	Powiatowy Przegląd Zespołów Kolędniczych	Maslów	styczeń
2	Śniadanie na trawie, VIII Ogólnopolski Festiwal „Sztuka i Moda”	Zagnańsk	maj
3	Eliminacje Powiatowe XXVII Międzynarodowych Buskich Spotkań z Folklorem	Ciekoty, gm. Masłów	maj
4	Targi Voyager	Kielce	kwiecień
5	Przegląd Zespołów Folklorystycznych „Śladków Mały 2003”	Śladków Mały	sierpień
6.	Dymarki Świętokrzyskie	Nowa Słupia	sierpień
7.	W ramach 140 rocznicy urodzin S. Żeromskiego: - rajd turystyczny, - konkurs literacki im. S. Żeromskiego.	Strawczyn – Ciekoty Podzamcze Chęcińskie	wrzesień listopad

8.	Przeгляд Sztuki Ludowej Powiatu Kieleckiego	Kielce	listopad
9.	Dni Miasta i Gminy, Dni Gminy	Teren Powiatu	sezon letni
10.	Świątokrzyski Zlot Ekologiczny	Zagnańsk	maj

Działania promocyjne powiatu obejmują również opracowywanie wzorów i dystrybucję materiałów, do których powiat ma prawo wyłączności. Ta forma reklamy jest ważna ze względu na identyfikację przedmiotu, a więc kreowanie wizerunku turystycznego powiatu. W zbiorach starostwa znajdują się oryginalne przyciski do papieru w formie Baby Jagi, piórniki wykonane w drewnie oraz szkło ozdobne z herbem powiatu kieleckiego. Istnieje potrzeba rozszerzenia asortymentu „firmowych znaków” oraz umocnienia związku marki z powiatem. W tym celu należy opracować kompleksowy plan oznakowania turystycznego terenu z jednolitą szatą graficzną oraz przeprowadzenie akcji znakowania terenów strategicznych z punktu widzenia ruchu turystycznego. Montaż tablic informacyjnych zawierających podstawowe dane dotyczące atrakcji turystycznych czy charakterystycznych obiektów wraz przyjaznego oznaczeniami dla turystów niepełnosprawnych sprzyja tworzeniu przyjaznego wizerunku omawianego terenu.

Dorobek powiatu to również różne wydawnictwa, a szczególnie przewodniki i informatory, których katalog obejmuje tabela 10.

Tabela 5 Wydawnictwa ciągłe i okolicznościowe Powiatu

L.P.	Nazwa wydawnictwa	Rodzaj wydawnictwa	Cykl wydawniczy	Wersja językowa
1.	Gospodarstwa agroturystyczne i schroniska młodzieżowe Powiatu kieleckiego	informatory	tytuł wznawiany	j. polski j. angielski j. niemiecki
2.	Przewodnik dla turystów pieszych i zmotoryzowanych	przewodnik	tytuł wznawiany	j. polski
3.	Rowerem górskim wokół Ciekot	przewodnik gminy Masłów	tytuł wznawiany	j. polski
4.	Powiat Kielecki – perła woj. świętokrzyskiego	informatory	okolicznościowy	j. polski j. niemiecki
5.	Powiat Kielecki zaprasza na stoki	informatory	okolicznościowy	j. polski

	Gór Świętokrzyskich			
6.	Powiat kielecki	informator	wznawiany	j. polski j. angielski j. niemiecki
7.	Góry Świętokrzyskie	przewodnik	okolicznościowy	j. polski
8.	Kielce – Góry Świętokrzyskie	przewodnik	wznawiany	j. polski
9.	Szlak Chęciny – Daleszyce – Łągów	przewodnik	wznawiany	j. polski
10.	Legendsy świętokrzyskie	Przewodnik rodzinny	wznawiany	j. polski
11.	Góry Świętokrzyskie, Chęciny i okolice, Św. Katarzyna	Składanki krajoznawcze	okolicznościowe	j. polski
12.	Pielgrzymkowym szlakiem	Przewodnik po sanktuariach	wznawiany	j. polski

Liczba tytułów stałych uzupełniana jest pozycjami okolicznościowymi związanymi z udziałem Powiatu w imprezach turystycznych. Faktem jest, iż stałe tytuły należy utrzymać ze względu na dużą popularność oraz szczegółowe opracowanie, które znakomicie spełnia funkcje informacyjne, a także jest wiarygodnym źródłem wiadomości na temat wypoczynku i rekreacji na terenie Gór Świętokrzyskich i Ponidzia.

Niezwykle cennym kanałem dystrybucji wiadomości turystycznych jest internet. Strona powiatu kieleckiego: www.powiat.kielce.pl zawiera najważniejsze informacje o aktualnym stanie bazy noclegowej, gastronomicznej, adresy instytucji oraz linki do stron urzędów i instytucji województwa świętokrzyskiego.

4.5. Współpraca zagraniczna

Współpraca partnerska to istotny element kreowania polityki społeczno – gospodarczej powiatu kieleckiego. Na mocy porozumienia międzynarodowego Starostwo Powiatowe w Kielcach zawarło umowę o współpracy z dwoma niemieckimi powiatami: Vogtland- Plauen oraz Höxter. W myśl określonych zasad, współpraca dotyczy takich obszarów jak polityka społeczna, rolnictwo, rynek pracy, oraz **turystyka i promocja turystyczna**. W ramach umowy powiat uczestniczy w Europejskich Targach Rolniczych,

które odbywają się na przełomie kwietnia i maja w Plauen. Ponadto, elementem składowym umowy jest porozumienie zawierane przez szkoły polskie i niemieckie, czego efektem jest organizacja praktyk uczniowskich w zaprzyjaźnionych powiatach.

Ważnym przedsięwzięciem realizowanym z niemieckim partnerem jest Tydzień Niemiecko – Polski i towarzyszące temu wydarzenia kulturalne i artystyczne, a także umożliwianie nawiązywania kontaktów handlowych i ekonomicznych pomiędzy przedsiębiorcami z Polski i Niemiec.

Kontynuacja partnerskiej współpracy znajdzie również uzasadnienie po akcesji Polski do Unii Europejskiej, kiedy pojawi się możliwość realizacji projektów przy współudziale niemieckich partnerów. W ramach bilateralnej pomocy, państwa unijne mogą udzielać różnego typu grantów na wykonanie projektów dotyczących również turystyki.

4.6. Instytucje wspierające

Turystyka to istotny element gospodarki zarówno w skali lokalnej, regionalnej jak też ogólnokrajowej. Rozwój ruchu turystycznego wywiera wpływ na kształtowanie charakteru danego terenu. Z ekonomicznego punktu widzenia, zarządzanie bazą turystyczną stanowi bodziec dla rozwoju handlu, usług oraz tworzy sprzyjające warunki dla małych i średnich przedsiębiorstw. Analizując trendy rynku, można dostrzec, iż cechą charakterystyczną, poczynając od 2000 roku, jest konsolidacja branży. Powstają nowe instytucje wspierające rozwój turystyki, zawierają się stowarzyszenia, wszelkiego rodzaju związki gmin, miast i powiatów. Jednocześnie, w ślad za tym, postępuje proces makroorganizacji.

POLSKA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA

Najważniejszą instytucją rządową wspierającą i koordynującą rozwój sektora turystycznego w Polsce jest Polska Organizacja Turystyczna (POT), która powstała na mocy Ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o Polskiej Organizacji Turystycznej. Powołano ją w celu wzmocnienia promocji polski w dziedzinie turystyki w kraju i za granicą, zapewnienia funkcjonowania i rozwijania polskiego systemu informacji turystycznej, wspomaganie modernizacji i rozwijania infrastruktury turystycznej. W ramach zadań POT współpracuje z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami sektora turystyki

oraz polskimi przedstawicielstwami zagranicznymi. Realizacja zadań odbywa się poprzez kontakty z mediami, działalność wydawniczą, targi i wystawy oraz szeroko pojęte public relations, podróże studyjne, konferencje prasowe, imprezy promocyjne, seminaria i warsztaty.

REGIONALNA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA

Współpraca na różnych szczeblach samorządu lokalnego w zakresie turystyki opiera się na Regionalnych Organizacjach Turystycznych (ROT). To swoiste forum porozumienia pomiędzy komercyjną branżą turystyczną a sektorem administracji publicznej. Prawne uwarunkowania ROT zawarte są w cytowanej wyżej ustawie. Regionalne organizacje mają cele podobne do POT, z tą jednak różnicą, iż lepiej wpisują się w regionalną specyfikę realizując konkretne zadania. Do ROT należy samorząd województwa, samorządy powiatów, gmin, związki gmin, przedsiębiorcy branży turystycznej, hotelarze, restauratorzy oraz gestorzy obiektów wypoczynkowych.

Do podstawowych zadań ROT należy:

- koordynowanie działań promocyjnych w województwie,
- tworzenie regionalnego systemu informacji turystycznej,
- promocja walorów turystycznych regionu w kraju i za granicą,
- stymulowanie tworzenia i rozwoju produktu turystycznego w regionie,
- inspirowanie i pomoc przy tworzeniu lokalnych organizacji turystycznych w regionie,
- inicjowanie, opiniowanie i wspomaganie planów rozwoju i modernizacji infrastruktury turystycznej,
- doskonalenie kadr dla potrzeb turystyki,
- prowadzenie badań i analiz marketingowych w dziedzinie turystyki.

POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO KRAJOZNAWCZE

Oddział Kielce

Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze (PTTK) to najstarsze w Polsce stowarzyszenie skupiające turystów i krajoznawców działające w strukturach od 1950 r. PTTK rozwija i upowszechnia krajoznawstwo i turystykę kwalifikowaną we wszystkich jej formach, szczególnie w zakresie turystyki górskiej, pieszej, kajakowej,

żeglarskiej, kolarskiej, motorowej i narciarskiej. Oddział kielecki funkcjonuje od 1953 roku i jest jednym z najstarszych oddziałów w Polsce.

Do zadań PTTK należy:

- upowszechnianie krajoznawczego programu turystyki związanego z poznawaniem Ojczyzny, ochroną przyrody, krajobrazu i zabytków,
- tworzenie warunków ułatwiających turystom i krajoznawcom podróże po kraju i za granicą - pomaga w wędrowaniu indywidualnym,
- tworzenie i upowszechnianie systemu odznak turystyki kwalifikowanej służącemu rozwojowi zainteresowania różnymi formami turystyki i krajoznawstwa,
- znakowanie i konserwacja szlaków turystycznych (prawie 60 tys. km oznakowanych przez PTTK szlaków).

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze zrzesza blisko 80 tysięcy członków. Działają oni w ponad 3 tysiącach kół i klubów PTTK. Koła i kluby tworzą Oddziały PTTK - terenowe jednostki Towarzystwa posiadające osobowość prawną. Obecnie w Polsce działa prawie 300 oddziałów PTTK.

PTTK dysponuje dużą bazą noclegową, ponad dwieście obiektów turystycznych z 20 tys. miejsc noclegowych. Składa się na to 60 domów turysty, 77 schronisk górskich, 35 stanic i ośrodków turystyki wodnej, 33 ośrodki campingowe i 5 zajazdów o zróżnicowanym standardzie.

PTTK jest wydawcą książek, map i folderów - posiada własne wydawnictwo „Kraj” Sp. z o.o.

4.7. Możliwości finansowe rozwoju turystyki

4.7.1. Środki własne

Rozwój turystyki zależy w głównej mierze od nakładów finansowych przewidzianych na inwestycje. Poprawa infrastruktury turystycznej, tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku, właściwa promocja atrakcji turystycznych wymaga funduszy, które pozwolą na tworzenia ofert o wysokim standardzie jakości, konkurencyjnych w stosunku do innych produktów. Ze względu na fakt, iż turystyka należy do zadań własnych samorządu powiatu, to realizacja tego celu odbywa się ze środków własnych. Na turystykę przeznaczają się średnio ok. 35 tys. złotych rocznie. Środki te wydatkowane są w szczególności na organizację targów turystycznych oraz imprez promocyjnych. Szansą na zwiększenie środków finansowych na realizację zadań z zakresu turystyki są środki krajowe, z budżetu państwa (konkursy ministerialne, granty krajowe).

Prawidłowa realizacja przedsięwzięć finansowanych z budżetu samorządów, środków unijnych oraz przy udziale sektora prywatnego zapewni wielowątkowy i zrównoważony rozwój turystyki na terenie powiatu kieleckiego.

4.7.2. Fundusze zewnętrzne

Ważnymi czynnikami egzogenicznymi, które będą miały znaczący wpływ na rozwój gospodarczy powiatu a równocześnie otworzą możliwości finansowego wsparcia tego rozwoju są: akcesja Polski do Unii Europejskiej, czyli otwarcie drogi do korzystania z funduszy strukturalnych, ponadto dostępność środków krajowych, które można pozyskać biorąc udział w konkursach i inicjatywach kierowanych m.in. do samorządów powiatowych.

Założenia polityki rozwoju regionalnego to przede wszystkim zrównoważony rozwój gospodarczy całego obszaru Unii Europejskiej. Jednym z głównych celów polityki Unii jest tworzenie warunków umożliwiających rozwijanie turystyki na obszarze Wspólnoty Państw Europejskich. Sprzyjają temu uwarunkowania prawne i ekonomiczne:

- swoboda przekraczania granic,
- bezkonfliktowa możliwość pobytu na terenie państw unijnych,
- ochrona turystów,
- rozwój transportu i szlaków komunikacyjnych,
- rozwój regionalny,

- ochrona dziedzictwa.

Wsparcie dla sektora turystycznego jest uwzględnione w Funduszach Strukturalnych. W okresie poprzedzającym wejście Polski do Unii Europejskiej dostępne były fundusze przedakcesyjne PHARE, SAPARD. Programy te miały za zadanie, przygotować kadry do korzystania ze środków unijnych. Kolejnym krokiem będzie absorpcja środków z funduszy strukturalnych.

Funduszami, które wspierają turystykę i działania z nią związane są: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF) oraz Europejski Fundusz Społeczny (EFS). Dokumentami operacyjnymi do tych dwóch funduszy są: Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) oraz Sektorowe Programy Operacyjne – (SPO).

W ramach ZPORR – u samorząd może ubiegać się o wsparcie na działania związane bądź wspierające turystykę: Priorytet I. „Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów” oraz Priorytet III. „Rozwój lokalny”.

Działanie 1.4. Rozwój turystyki i kultury

W ramach tego działania wspierane będą projekty o znaczeniu regionalnym takie jak:

- budowa i modernizacja infrastruktury turystycznej. Projekty muszą generować nowe miejsca pracy i mieć znaczący wpływ na gospodarkę,
- rozwój publicznych obiektów sportowych, wypoczynkowych i rekreacyjnych mający na celu przyciągnięcie turystów o każdej porze roku,
- rozwój systemów informacji turystycznej i kulturalnej na potrzeby turystów krajowych i zagranicznych,
- przygotowanie i wdrożenie regionalnych programów promocji turystycznej i kulturalnej, min. kampanie promocyjne i imprezy towarzyszące w Polsce i zagranicą.

Celem tego działania jest podniesienie roli turystyki i kultury jako czynników stymulujących rozwój społeczno – gospodarczy regionów, z uwzględnieniem aspektów ochrony środowiska.

Działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska

Realizacja tego działania nie jest bezpośrednio związana z sektorem turystyki, ale pośrednio wpływa na jej rozwój. Założeniem jest poprawa jakości środowiska naturalnego, a przez to polepszenie standardu życia mieszkańców i zwiększenie możliwości inwestycyjnych w usługach np. w turystyce.

Szczególnie projekty w zakresie ochrony wód powierzchniowych:

- budowa i modernizacja niewielkich zbiorników retencyjnych oraz stopni wodnych umożliwiających gospodarcze wykorzystanie rzek np. w turystyce, czy rekreacji.

Działanie 3.1. Obszary wiejskie

Działanie to bezpośrednio wspiera poprawę infrastruktury turystycznej. Projekty dotyczące tych zagadnień mogą być uznane za kwalifikujące się do wsparcia, jeżeli zostaną ujęte w planach rozwoju lokalnego i przekraczają maksymalny próg wyznaczony w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego – Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich.

Wsparcie będzie dotyczyło następujących działań:

- tworzenie systemów informacji turystycznej
- lokalna infrastruktura turystyczna i kulturalna (rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego).

Działanie 3.2. Obszary podlegające restrukturyzacji

Wsparcie można uzyskać również w działaniu, którego celem gospodarczo-społeczna odnowa obszarów podlegających restrukturyzacji, zidentyfikowanych na podstawie np.: wysokiego wskaźnika bezrobocia.

Projekty mogą dotyczyć:

- poprawy infrastruktury turystycznej i kulturalnej.

Działanie 3.5. Lokalna infrastruktura społeczna

Głównym celem jest poprawa infrastruktury społecznej, w tym lokalnej infrastruktury edukacyjnej i sportowej. Do dofinansowania mogą być zgłaszane projekty dotyczące publicznych obiektów sportowych i rekreacyjnych.

Wszystkie te działania dają możliwość kompleksowego wsparcia sektora turystycznego. Zarówno poprawa infrastruktury, jak również pomoc dla osób pracujących w usługach turystycznych daje podstawę do kreowania rozwoju turystyki w regionie.

Samorząd może również aplikować na działania turystyczne w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego – Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw (SPO-WKG) oraz Sektorowego Programu Operacyjnego – Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich (SPO-ROL).

Przewidziana pomoc UE dla województwa świętokrzyskiego na lata 2004 – 2006 w ramach funduszy strukturalnych wynosi 133 mln EUR, w tym na Priorytet I: 75 mln EUR, na Priorytet III: 35,5 mln EUR. Natomiast na działanie I.4 „Rozwój turystyki i kultury” wsparcie wynosić będzie 9,5 mln. EUR.

5. Analiza SWOT i jej wyniki

Analiza SWOT obejmuje wszystkie aspekty funkcjonowania powiatu odnoszące się do sektora turystyki. Zawiera ona informacje obejmujące przeszłość, aktualną sytuację oraz przewidywane, możliwe rozwiązania na przyszłość. Stanowi podstawę do przeprowadzenia syntezy określającej główny cel i cele warunkujące strategii.

Analiza SWOT jest punktem wyjścia przy określaniu priorytetów i ustalaniu celów strategicznych. Opiera się na diagnozie i grupuje problemy na słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia. Badanie i diagnozowanie stanu aktualnego oraz nakreślenie wizji, która określa pożądany stan rozwoju turystyki w perspektywie kilkunastu lat oraz umożliwia właściwe określenie celów, metod i narzędzi realizacji.

Badanie przeprowadzone zostało na podstawie opracowanej ankiety we wszystkich 19 gminach powiatu kieleckiego. Zbiorcze zestawienie wyników umożliwiło hierarchizację problemów według ich znaczenia:

- pozytywnego lub negatywnego wpływu na rozwój gmin
- możliwości wpływu samych gmin na występowanie i charakter danego zjawiska.

5.1. Mocne i słabe strony

Potencjały i problemy ukazane w przedmiotowym opracowaniu mają charakter endogeniczny w dziedzinach rozwoju związanych z sektorem turystyki..

Mocne strony – obszary gdzie podejmowane działania są uważane za skuteczne w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb, stosowane metody w realizacji są skuteczne, a mechanizmy koordynacji i zarządzania są właściwe. Jest to zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju powiatu.

Słabe strony – obszary występowania słabości w odniesieniu do obecnych i przyszłych potrzeb oraz przeszkód w wykorzystaniu szans. To zjawiska ograniczające możliwości rozwoju turystyki w powiecie.

Ważnym elementem analizy powinien być czynnik społeczny, gdyż ma on istotny wpływ na jakość strategii i gwarantuje realne odzwierciedlenie potrzeb w stosunku do planowanych założeń. Mając powyższe na uwadze rozesłano ankiety do wszystkich samorządów gminnych w powiecie. Następnie, w drodze analizy statystycznej wyselekcjonowano cechy, które pozwoliły na określenie potencjałów, problemów, szans i

zagrożeń. Wnioski z analizy zostały zamieszczone w układzie macierzowym wraz z podaniem sumarycznej wartości danej cechy.

Za **mocne strony** uznano:

OCENA BARDZO DOBRA	PUNKTY
położenie geograficzne	45
walory przyrodnicze	42
OCENA DOBRA	
lesistość	40
warunki terenowe do uprawiania turystyki aktywnej i specjalistycznej	32
OCENA DOSTATECZNA	
zasoby wodne	24
czystość środowiska przyrodniczego (wód, powierzchni ziemi, powietrza) oceniana w aspekcie turystyki	29
organizacja imprez promocyjnych z udziałem lokalnej społeczności	25
korzystanie ze środków pomocowych UE	21
ocena warunków rozwoju urozmaiconych form turystyki	21
stan techniczny dróg	25
transport pasażerski	33
uzbrojenie terenu w lokalne systemy infrastruktury technicznej	22
turystyczny wizerunek	24
działalność kulturalna i sportowa	27
rozwój regionalnego folkloru i rzemiosła	22
promocja	25
OCENA MIERNA	
gospodarka odpadami	20
stan czystości	20
uczestnictwo w różnych formach kształcenia w zakresie przedsiębiorczości	15
absorpcja funduszy przedakcesyjnych	16
rozwój prywatnej przedsiębiorczości sektora usług turystycznych i okołoturystycznych	16
skłonność do inwestowania w turystyce i agroturystyce	15
poszukiwanie nowych, alternatywnych możliwości działalności na terenach wiejskich	15
oznakowanie atrakcji turystycznych	15

Za **slabe strony** uznano następujące cechy:

OCENA MIERNA	PKT
inicjatywy społeczne i przedsiębiorczość mieszkańców na rzecz rozwoju turystyki	15
poziom bezrobocia i działania na rzecz jego zmniejszania	20
aktywność drobnej i średniej przedsiębiorczości w obsłudze turystyki	17
zbiorniki retencyjne i rekreacyjne	21
inwestycje w bazę noclegową, gastronomiczną oraz obiekty o przeznaczeniu turystycznym	19
programowa oferta wypoczynku	18

Niewątpliwie mocną stroną powiatu jest jego położenie geograficzne oraz walory przyrodnicze. Wytypowanie tych cech, w odniesieniu do turystyki, stanowi bardzo dobry punkt wyjścia do określenia głównych założeń strategicznych. Pozwala to na budowanie koncepcji rozwoju turystyki bazującej na silnym zapleczu niezbędnym dla tej dziedziny gospodarki, jakie stanowią zasoby naturalne naszego regionu. Słabsza ocena przypadła dla stanu infrastruktury, która jest niezbędnym elementem wspierającym turystykę. Źle oceniono również system oznakowania atrakcji turystycznych, który powinien być skorelowany z infrastrukturą. Przeprowadzona ankietyzacja uwidoczniła pewne niepokojące zjawiska. Duży potencjał ludzki w powiecie przekłada się na wysokie bezrobocie wśród ludności w wieku produkcyjnym. Jednocześnie znikoma ilość inicjatyw lokalnych i słaba aktywność przedsiębiorcza mieszkańców pokazują pewien model biernej postawy wobec możliwości, jakie stwarza chociażby sektor usług turystycznych, w generowaniu nowych miejsc pracy. Jak widać z wyników analizy bardzo ważne jest wspieranie każdego przejawu przedsiębiorczości, np. poprzez szkolenia czy doradztwo w tym zakresie.

Wniosek z tej części analizy jest jasny, nie wystarczą podstawowe atuty takie jak atrakcyjny teren, duże zalesienie czy zbiorniki wodne, ale potrzebny jest jeszcze bodziec natury ekonomicznej i marketingowej, który pozwoli na stworzenie odpowiednich warunków do ożywienia turystyki.

5.2. Szanse i zagrożenia.

Analiza uwarunkowań zewnętrznych, które będą miały wpływ na rozwój turystyki w powiecie, odnosi się do wyspecyfikowania szans i zagrożeń.

Szanse – obszary, które mogą wspierać nasze przewidywane działania i będą miały korzystny wpływ na rozwój omawianej jednostki. To zjawisko pozytywne z punktu widzenia możliwości rozwoju powiatu, natomiast występowanie tego zjawiska jest uwarunkowane czynnikami egzogenicznymi.

Zagrożenia – obszary, które będą miały niekorzystny wpływ na rozwój powiatu. To zjawisko negatywne z punktu widzenia możliwości rozwoju turystyki w powiecie, które umożliwia skuteczne działanie i jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza wpływami powiatu.

Do **szans** zaliczono:

OCENA DOBRA	PKT
atrakcyjność terenów w porównaniu z innymi regionami Polski	37
walory krajobrazowe Gór Świętokrzyskich i parków krajobrazowych	41
OCENA DOSTATECZNA	
walory przyrodnicze na tle kraju	33
tereny objęte prawną ochroną	34
segmentacja produktów turystycznych w zakresie wypoczynku aktywnego	26
łączenie się w stowarzyszenia	31
tradycja gospodarstw rodzinnych	28
silny regionalizm	28
poczucie tożsamości lokalnej	32
duży potencjał zasobów ludzkich w wieku produkcyjnym	35
zmiana charakteru osad z rolniczych na rolniczo – usługowe	26
przekwalifikowanie zawodowe	22
gęstość sieci dróg i tras kolejowych	30
stan techniczny dróg	27
potencjał kulturowy (zabytki, miejsca pamięci)	32
konkurencyjność oferty turystycznej	32
unikatowość regionalnych produktów turystycznych	30

strategia promocji turystycznej	22
występujące zasoby dziedzictwa kulturowego, w tym kultury materialnej i miejsca pamięci historycznej, wymagające jednak znacznie większej promocji na rynku turystycznym	32

Za **zagrożenia** uznano:

OCENA DOSTATECZNA	PKT
duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych	22
niewystarczająca promocja walorów przyrodniczych i kulturowych jako dóbr dla turystyki krajowej i międzynarodowej	25
brak zainteresowania inwestorów lokowaniem kapitału w przedsiębiorczości związanej z obsługą turystyki na obszarze powiatu	29
brak zauważalnego wsparcia ruchu turystycznego w działalności kulturalnej i rozrywkowej	30
niewystarczające urozmaicenie form turystyki i odpowiednich ofert w tym zakresie	30
brak infrastruktury wspomagającej przedsiębiorczość w turystyce, brak marketingu turystycznego	29

SKALA:

57 – 47 – BARDZO DOBRZE

46 – 36 – DOBRZE

35 – 21 – DOSTATECZNIE

20 – 11 – MIERNIE

10 – 0 – NIEDOSTATECZNIE

Wnioski płynące z badań umożliwiają podjęcie stosownych działań zmierzających do wytyczenia obszarów strategicznych oraz opracowanie projektów, które w sposób kompatybilny będą łączyć w całość teren powiatu. Do największych atutów powiatu kieleckiego należą walory przyrodnicze i kulturalne gmin oraz silny regionalizm wraz z tradycją gospodarstw rodzinnych. Z wielu czynników mających zasadniczy wpływ na kształtowanie warunków rozwoju gospodarczego najważniejszym jest dobra komunikacja pomiędzy głównym ośrodkiem, jakim w przypadku powiatu jest miasto Kielce oraz łączność komunikacyjna na trasach poszczególnych gmin. Możliwość sprawnego przemieszczania, dobry stan dróg i nawierzchni, dogodne połączenia między ośrodkami gminnymi gwarantuje poprawę atrakcyjności turystycznej. Bogactwo i zróżnicowanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz dziedzictwa kultury, czyste

środowisko i dobre warunki klimatyczne stanowią istotne elementy kreowania rozwoju turystycznego.

Najsłabszym ogniwem gmin jest niedostateczna promocja walorów turystycznych, brak jednoznacznie identyfikowanych produktów turystycznych i marek. Wadą systemu jest rozproszenie działań, często spontanicznych, obliczonych na krótkotrwały efekt zainteresowania imprezami o charakterze kulturalno – turystyczno – sportowym. Opracowania strategiczne w zakresie turystyki i promocji są pobieżne, nie uwzględniają specyfiki terenu i regionalizmu.

Celem nadrzędnym niniejszego opracowania jest wytyczenie głównych kierunków rozwoju turystyki, dzięki którym Zarząd Powiatu będzie mógł racjonalnie i efektywnie organizować swoje zadania w tym zakresie.

5.3. Wizja rozwoju turystyki w powiecie

Wizja rozwoju określa projekcję pożądanego stanu sektora turystycznego w perspektywie kilkunastu lat. Powinna wyznaczać kierunki, w których mają podążać działania powiatu podejmowane w celu osiągnięcia zamierzonych efektów.

Wizja rozwoju turystyki w powiecie opiera się na tworzeniu sprzyjających warunków społeczno – gospodarczych dla pobudzenia aktywności zawodowej społeczeństwa, pomocy małym i średnim przedsiębiorstwom, rozwoju infrastruktury turystycznej oraz kreowaniu pozytywnego wizerunku powiatu kieleckiego przyjaznego turyście.

Uwzględniając uwarunkowania subregionalne, można prognozować, iż przebieg procesu zmian w dziedzinie turystyki, obejmie najważniejsze sfery infrastruktury, tworzenie i dystrybucję ofert opartych na produkcie turystycznym oraz szeroko rozumianą promocję agro i ekoturystyczną walorów.

5.4. Cel generalny (strategiczny).

Cel strategiczny wynika z wizji rozwoju i jest jej rozwinięciem. Uzyskane wyniki analizy SWOT dają możliwość określenia celu generalnego i celów warunkujących strategii rozwoju turystyki w powiecie oraz wyznaczają tendencje rozwojowe powiatu.

**POPRAWA ATRAKCYJNOŚCI I KONKURENCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ
POWIATU KIELECKIEGO WARUNKIEM ZRÓWNOWAŻONEGO,
WSZECHSTRONNEGO ROZWOJU, PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I ZAWODÓW ALTERNATYWNYCH**

5.4.1. CELE WARUNKUJĄCE

Założenia celu generalnego w dużym stopniu zależne są od przyjęcia celów warunkujących, których realizacja daje możliwość osiągnięcia celu strategicznego. Cele warunkujące spełniają funkcje pomocniczą, a jednocześnie „warunkują” prawidłowe określenie dziedzin i kierunków rozwoju.

Cele warunkujące rozwoju sektora turystycznego w powiecie:

1. poszukiwanie alternatywnych źródeł dochodu na obszarach wiejskich (agroturystyka, ekoturystyka, rękodzieło artystyczne),
2. kształtowanie kadry dla potrzeb sektora turystycznego (szkolenia zawodowe pracowników, szkolenia osób z branży turystycznej, rolników),
3. promocja produktu turystycznego i marki turystycznej (udział w targach turystycznych, organizacja imprez promocyjnych, opracowywanie wydawnictw promocyjnych),
4. rozbudowa i modernizacja infrastruktury turystycznej (poszerzanie bazy noclegowej powiatu, rozbudowa sieci gastronomicznej, tworzenie szlaków i punktów widokowych, itp.),
5. tworzenie pakietu ofert turystycznych (pakietowanie produktów turystycznych wraz z dystrybucją do segmentów rynku turystycznego).

5.4.2. PRIORYTETY

Terminem tym określa się podstawowe zadania zmierzające do realizacji celów warunkujących:

1. przygotowanie terenu dla potrzeb turystyki aktywnej,

2. promowanie zdrowego trybu życia wśród mieszkańców,
3. zwiększenie ruchu turystycznego w powiecie,
4. zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu,
5. wzrost wykorzystania bazy noclegowej,
6. wydłużenie sezonu turystycznego.

Cele i priorytety stanowią podstawę do sporządzania projektów operacyjnych będących konkretnymi działaniami realizującymi założone koncepcje.

6. Elementy operacyjne strategii.

Projekty stanowią część operacyjną Strategii i jednocześnie są podstawą do realizacji konkretnych przedsięwzięć. Zgodnie z przyjętą koncepcją celu generalnego, który zakłada poprawę atrakcyjności i konkurencyjności turystycznej powiatu kieleckiego, projekty dotyczą infrastruktury, promocji walorów turystycznych oraz popularyzowania wypoczynku agroturystycznego. Wzór formularza opracowany został zgodnie ze schematem stosowanym podczas ubiegania się o środki z funduszy unijnych.

W Strategii znajdują się projekty, które realizowane będą przez Starostwo Powiatowe w Kielcach przy współdziałaniu gmin powiatu kieleckiego. Każdy z projektów określa jednostkę, która odpowiada za sposób wdrażania i realizację poszczególnych zadań oraz określa wielkość nakładów finansowych oraz źródło pozyskania funduszy. Fiszki projektowe stanowią schemat konkretnych projektów, które w zależności od zewnętrznych źródeł finansowania będą modyfikowane i dostosowywane do wymogów proceduralnych instytucji lub programów, z których można pozyskać wsparcie finansowe.

6.1. Projekty powiatu kieleckiego

6.1.1. Rowerowa Pętka –na szlakach powiatu kieleckiego

Projekt dotyczy wytyczenia tras turystycznych wiodących przez teren gmin Powiatu, które utworzą swego rodzaju „rondo” dookoła Kielc. Aktywne formy turystyki stanowią podstawę rozwoju infrastruktury turystycznej i jednocześnie pobudzają aktywność zawodową mieszkańców w tworzeniu punktów handlowo – usługowych.

1. Lokalizacja – teren powiatu, gminy powiatu.

2. Cele projektu:

- przygotowanie terenu dla potrzeb turystyki aktywnej,
- promowanie zdrowego trybu życia mieszkańców,
- popularyzowanie turystyki rowerowej,
- zwiększenie ruchu turystycznego w powiecie,
- zwiększenie sieci szlaków turystycznych na terenie gmin,
- zwiększenie atrakcyjności turystycznej powiatu.

3. Główne zadania:

- wybór gmin powiatu do współpracy,

- uzyskanie pozwoleń instytucji, które wydają opinie w sprawie tras turystycznych: Zarząd Parków, policja, samorządy gminne,
- zgoda PTTK na oznakowanie tras,
- pozyskanie środków finansowych,
- opracowanie raportu z realizacji projektu.

4. Oczekiwane rezultaty:

- rozwój infrastruktury turystycznej,
- rozwój usług turystycznych,
- rozwój sektora handlu i usług przy nowopowstałych trasach,
- promocja walorów turystycznych powiatu,
- powstanie nowych miejsc pracy w handlu i usługach.

5. Beneficjenci projektu

- mieszkańcy powiatu kieleckiego.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie:

Starostwo Powiatowe w Kielcach

7. Szacowana wartość projektu: 40 000zł;

Projekt może być realizowany przy współdziałaniu innych podmiotów z wykorzystaniem środków unijnych.

8. Termin realizacji projektu : 2005 – 2007

6.1.2. Agroturystyka – odkrywamy atrakcyjne gminy

Projekt dotyczy rozwoju agroturystyki na terenie tych gmin, w których jest niedostateczna liczba gospodarstw lub nie ma żadnego miejsca zakwaterowania dla turystów. W niektórych gminach brak jest informacji dotyczących korzyści płynących z podejmowania dodatkowej pracy w ramach gospodarstwa rolnego, a projekt ma za zadanie usprawnić proces przepływu informacji o sposobach i możliwościach uruchomienia agroturystyki. Gminy, gdzie funkcjonują już gospodarstwa agroturystyczne, mogą być zaangażowane zarówno w szkolenia, jak i wyjazdy studyjne, które stanowią część praktyczną szkoleń.

1. Lokalizacja – powiat kielecki.

2. Cele projektu:

- przygotowanie grupy rolników do prowadzenia działalności agroturystycznej,
- dostarczenie informacji o sposobach uruchomienia działalności,
- usługi doradcze i eksperckie,

- pobudzenie aktywności zawodowej mieszkańców gmin.

3. Główne zadania:

- przygotowanie bazy danych dotyczącej osób, które chcą podjąć działalność agroturystyczną na podstawie informacji z terenu wszystkich gmin powiatu,
- wybór wzorcowych gospodarstw agroturystycznych,
- przeprowadzenie cyklicznych szkoleń
- wyjazdy studyjne do wybranych gospodarstw agroturystycznych,
- upowszechnienie materiałów informacyjnych.
- przegląd funkcjonujących gospodarstw agroturystycznych,
- współpraca z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

4. Oczekiwane rezultaty:

- aktywizacja zawodowa mieszkańców wsi,
- powstanie nowych miejsc pracy w otoczeniu rolnictwa,
- rozwój infrastruktury turystycznej,
- rozwój usług dodatkowych,
- zwiększenie liczby gospodarstw agroturystycznych,
- produkcja i przetwórstwo w ramach gospodarstwa.

5. Beneficjenci projektu: mieszkańcy gmin powiatu kieleckiego.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie:

Starostwo Powiatowe w Kielcach.

7. Szacowana wartość projektu: 30 000

Projekt może być realizowany przy współudziale innych podmiotów z wykorzystaniem środków unijnych.

8. Termin realizacji: 2005 – 2007

6.1.3. Młodzi śladami pisarzy

Projekt dotyczy przeprowadzenia akcji promującej wycieczki szkolne do miejsc, z którymi związani byli pisarze regionu. Opracowanie wyjazdu dydaktycznego umożliwi promowanie walorów turystycznych Powiatu wśród młodzieży szkolnej, a także zwiększy wiedzę o regionie.

1. Lokalizacja projektu: Strawczyn, Masłów, Nowa Słupia.

2. Cele projektu:

- upowszechnianie turystyki dydaktycznej wśród młodzieży szkolnej,
- promocja kulturalna regionu,

- wydłużenie sezonu turystycznego w powiecie.

3. Główne zadania:

- stworzenie kompleksowej oferty wycieczki,
- dystrybucja materiału do szkół gimnazjalnych i średnich,
- dystrybucja oferty na targach turystycznych,
- współudział w projekcie obiektów kultury i infrastruktury turystycznej,
- współpraca z biurami podróży w dystrybucji oferty.

4. Oczekiwane rezultaty:

- wzrost ruchu turystycznego w powiecie,
- kreowanie pozytywnego wizerunku powiatu wśród młodzieży szkolnej,
- wykorzystanie w pełni taniej bazy noclegowej w powiecie,
- wzrost świadomości turystycznej wśród młodzieży,
- poprawa finansowa placówek kulturalnych i oświatowych.

5. Beneficjenci projektu – mieszkańcy gmin powiatu.

6. Jednostka odpowiedzialna: Starostwo Powiatowe w Kielcach.

Partnerzy: placówki kulturalne, schroniska młodzieżowe, urzędy gmin.

7. Szacowana wartość projektu: 15 000

Projekt może być realizowany przy współudziale innych podmiotów z wykorzystaniem środków unijnych.

8. Termin: 2005 - 2007

6.1.4. Pieszo przez powiat kielecki

Projekt dotyczy rozbudowy szlaków pieszych na terenie Gór Świętokrzyskich, modernizacji istniejących szlaków oraz oznakowania tras. Wraz z infrastrukturą do uprawiania turystyki rowerowej, stanowić to będzie podstawę aktywnej rekreacji na terenie Powiatu.

1. Lokalizacja projektu ; teren powiatu kieleckiego

2. Cele projektu:

- upowszechnianie turystyki aktywnej,
- promocja walorów turystycznych, które nie są obecnie wystarczająco eksponowane,
- poprawa zagospodarowania turystycznego powiatu,
- poprawa atrakcyjności turystycznej terenów,
- popularyzowanie czynnych form uprawiania turystyki.

3. Główne zadania:

- nawiązanie współpracy z gminami , PTTK, instytucjami wspierającymi,
- wybór terenów, przez które przeprowadzone zostaną szlaki,
- wybór szlaków do modernizacji,
- uzyskanie pozwoleń,
- uzyskanie pozytywnych opinii instytucji zarządzających przedmiotem projektu,,
- pozyskanie środków finansowych,
- promocja szlaków.

4. Oczekiwane rezultaty:

- poprawa infrastruktury turystycznej,
- lepszy dostęp do informacji,
- powstanie nowych miejsc pracy w usługach i handlu,
- rozwój branży rzemieślniczej i pamiątkarskiej przy szlakach,
- wzrost świadomości ekologicznej.

5. Beneficjenci projektu: mieszkańcy powiatu kieleckiego.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie: Starostwo Powiatowe w Kielcach.

7. Szacowana wartość projektu: 40 000

Projekt może być realizowany przy współudziale innych podmiotów z wykorzystaniem środków unijnych.

8. Termin: 2007 -2010

6.1.5. Turystyka Źródeł – wracamy w Góry Świętokrzyskie

Projekt dotyczy stworzenia produktu turystycznego pn.: ‘Turystyka Źródeł’, czyli powrotu do tradycji, korzeni. W oparciu o historię od czasów starożytnych utworzone zostaną ośrodki tradycji, historii i kultury z warsztatami rzemiosła, ręcznym wyrobem przedmiotów użytkowych i pamiątkarskich.

1. Lokalizacja projektu: wybrane gminy powiatu.

2. Cele projektu:

- popularyzowanie turystyki tradycyjnej,
- utworzenie ośrodka tradycji,
- stworzenie mapy miejsc o znaczeniu historycznym,
- spopularyzowanie produktu turystycznego,
- rozwój rzemiosła artystycznego.

3. Główne zadania:

- wybór gmin i podmiotów współpracujących,
- opracowanie harmonogramu działań
- określenie „miejsc źródłowych”
- stworzenie mapy w/w miejsc,
- promocja nowego produktu na targach i imprezach branżowych.

4. Oczekiwane rezultaty:

- wzrost zainteresowania turystyką tradycyjną,
- stworzenie nowych miejsc pracy,
- rozwój rzemiosła artystycznego,
- popularyzowania wizerunku powiatu jako miejsca atrakcyjnego dla turysty.

5. Beneficjenci projektu: mieszkańcy powiatu kieleckiego.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie: Starostwo Powiatowe w Kielcach.

7. Szacowana wartość projektu: 55 000

Projekt może być realizowany przy współudziale innych podmiotów z wykorzystaniem środków unijnych.

8. Termin: 2008 - 2011

6.1.6. Turystyka ekstremalna w powiecie kieleckim

Projekt dotyczy przygotowania terenu na potrzeby uprawiania sportów ekstremalnych: off road, sporty motorowe, wyścigi samochodowe, rajdy, wspinaczka. Sporty ekstremalne zdobywają coraz większą popularność, dlatego tak ważne staje się zorganizowanie odpowiednich miejsc, przystosowanych do uprawiania tej formy turystyki w sposób bezpieczny dla ludzi przyrody.

1. Lokalizacja projektu: teren powiatu kieleckiego

2. Cele projektu:

- stworzenie warunków dla turystyki aktywnej, ekstremalnej,
- wydłużenie sezonu turystycznego,
- zagospodarowania terenu na potrzeby alternatywnych form turystyki,
- stworzenie oferty dla segmentu turystycznego,
- zorganizowane kierowanie ruchem turystycznym w powiecie

3. Główne zadania:

- wybór jednostek współpracujących,
- określenie terenów dla sportów ekstremalnych,
- zabezpieczenie terenu przed dewastacją,

- akcja promocyjna skierowana do segmentów rynku,
- spopularyzowanie sportów ekstremalnych.

4. Oczekiwane rezultaty:

- zdobycie nowych klientów dla branży turystycznej,
- promocja powiatu na imprezach masowych,
- powstanie nowych miejsc pracy,
- ochrona ekologiczna terenów,
- pozyskanie grup wspierających akcje ekologiczne,
- upowszechnianie turystyki aktywnej.

5. Beneficjenci projektu: mieszkańcy powiatu kieleckiego.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie: Starostwo Powiatowe w Kielcach.

7. Szacowana wartość projektu: 30 000

Projekt może być realizowany przy współudziale innych podmiotów z wykorzystaniem środków unijnych.

8. Termin realizacji: 2007– 2011

6.1.7. Tytuł projektu: „NADZIEJA”

Program skierowany jest do osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych w PUP Kielce powyżej 12 miesięcy.

1. Lokalizacja projektu:

Miasto Kielce i powiat kielecki

2. Cele projektu:

Realizacja projektu skierowanego do tej grupy jest zgodna z SPO RZL priorytet 1 działanie 1.3, którego głównym celem jest ograniczenie długotrwałego bezrobocia i jego przyczyn poprzez wsparcie w zakresie reintegracji zawodowej. Formą pomocy będzie subsydiowane zatrudnienie w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz podwyższanie kwalifikacji na organizowanych przez Urząd szkoleniach. Ułatwienie bezrobotnym poruszania się po lokalnym rynku pracy, przygotowanie do rozmowy z pracodawcą poprzez doradztwo i poradnictwo zawodowe.

3. Główne zadania które zostaną zrealizowane w ramach projektu:

- pomoc w poszukiwaniu pracy poprzez poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy
- szkolenia
- subsydiowanie kosztów związanych z zatrudnieniem

4. Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie liczby realizowanych ofert pracy skierowanych do osób długotrwale bezrobotnych o 10%,
- zaktywizowanie osób długotrwale bezrobotnych do samodzielnego poszukiwania pracy poprzez warsztaty w Klubie Pracy, szkolenia w zakresie turystyki i zawodów pokrewnych i usługi doradcze - 130 osób,
- zdobycie nowych lub podwyższenie dotychczasowych kwalifikacji poprzez ukończenie szkolenia 170 osób, po zakończeniu szkolenia zatrudnienie znajdzie 30% bezrobotnych,
- podjęcie zatrudnienia subsydiowanego 300 osób z tego dalsze zatrudnienie znajdzie 60%,
- przygotowanie do rozpoznania lokalnego rynku pracy i rozmowy z pracodawcą,
- pobudzenie aktywności własnej bezrobotnych,
- rozwój współpracy z partnerami rynku pracy głównie z sektora małych i średnich przedsiębiorstw, w zakresie usług turystycznych i zawodów alternatywnych,
- zwiększenie samooceny beneficjentów,
- wyrwanie z izolacji.

5. Beneficjenci projektu

Osoby długotrwale bezrobotne zarejestrowane w PUP powyżej 12 miesięcy.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie

Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach

7. Wielkość i sposób finansowania

Ogółem:

- całkowity koszt projektu	- 1.188.112
- wnioskowana kwota dofinansowania	- 1.188.112
- budżet jednostek samorządu terytorialnego	- 100.000
- pozostałe źródła (prywatne)	- 708.000

8. Termin realizacji projektu:

2004 rok

6.1.8 Tytuł projektu: „PRZYSZŁOŚĆ”

Program skierowany jest do bezrobotnej młodzieży zarejestrowanej w PUP Kielce do 25 roku życia, oraz absolwentów wszystkich typów szkół.

1. Lokalizacja projektu:

Miasto Kielce i Powiat Kielecki

2. Cele projektu:

Celem projektu jest udzielenie wsparcia młodym osobom w podjęciu zatrudnienia, ułatwienia im wejścia na rynek pracy i zdobycie pierwszych doświadczeń zawodowych, zaktywizowanie poprzez warsztaty w Klubie Pracy jak również usługi doradcze.

3. Główne zadania, które zrealizowane zostaną w ramach projektu:

- pomoc w poszukiwaniu pracy 750 osób
  - w tym poradnictwo zawodowe 150 osób
  - w tym pośrednictwo pracy 600 osób
- subsydiowanie kosztów związanych z zatrudnieniem
  - w tym tworzenie nowych miejsc pracy
- staże 540 osób

4. Oczekiwane rezultaty:

- zwiększenie liczby realizowanych ofert pracy dla absolwentów o 10%
- zaktywizowanie absolwentów do samodzielnego poszukiwania pracy poprzez warsztaty w Klubie Pracy i szkolenia w zakresie turystyki, agroturystyki, handlu i usług - 150 osób
- zdobycie pierwszego doświadczenia zawodowego poprzez:
- ukończenie staży - 540 osób z tego po zakończeniu umowy zatrudnienie podejmie 40% z nich
- podjęcie pracy subsydiowanej - 50 osób z tego dalsze zatrudnienie znajdzie 70%
- przygotowanie do rozpoznania lokalnego rynku pracy i rozmowy z pracodawcą
- pobudzenie aktywności własnej młodzieży
- rozwój współpracy z partnerami rynku pracy głównie z sektora MŚP (powstającymi i funkcjonującymi obiektami turystycznymi),
- zwiększenie samooceny beneficjentów,
- wyrwanie ze społecznej izolacji

5. Beneficjenci projektu:

Bezrobotna młodzież do 25 roku życia oraz absolwenci wszystkich typów szkół.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie:

Powiatowy Urząd Pracy w Kielcach

7. Wielkość i sposób finansowania:

Koszty kwalifikowane ogółem	2.451.478
- całkowity koszt projektu	2.451.478
- pozostałe źródła (prywatne)	89.000

8. Termin realizacji:

2004 rok

6.1.9. Modernizacja Dróg Powiatowych – Pętla Powiatowa Nr 1.

W ramach modernizacji dróg utworzenie „Pętli powiatowej Nr 1” :

Cedzyna – Porąbki – Huta Szklana – Św. Krzyż – Brak połączenia – Nowa Słupia – Św. Krzyż – Huta Nowa – Czaplów – Makoszyn – Łukawa – Daleszyce – Radlin – Cedzyna.

Łączna długość dróg powiatowych – **56,14 km.**

1. Lokalizacja - teren powiatu kieleckiego, gminy powiatu kieleckiego.

2. Cele Projektu

- utworzenie pętli Nr 1,
- udrożnienie systemu komunikacyjnego,
- podniesienie standardów transportu drogowego w powiecie,
- poprawa warunków rozwoju gospodarczego regionu.

3. Główne zadania, które zostaną zrealizowane w ramach projektu

- opracowanie projektu technicznego utworzenia pętli powiatowej Nr 1,
- przebudowa dróg powiatowych,
- przebudowa odwodnienie pasa drogowego,
- przebudowa obiektów mostowych,
- budowa ciągów pieszych.

4. Oczekiwane rezultaty

- dostosowanie konstrukcji jezdni i obiektów inżynierskich do obowiązujących warunków technicznych,
- optymalizacja układu komunikacyjnego sieci dróg,
- skrócenie czasu podróży,

- bezkolizyjne prowadzenie ruchu pieszego i rowerowego,
- poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg ,
- zmniejszenie emisji spalin i hałasu,
- zwiększenie ruchu turystycznego i rozwój gospodarstw agroturystycznych,
- podniesienie atrakcyjności regionu dla celów inwestycyjnych,
- przewidywany rozwój handlu, usług, rzemiosła i drobnej wytwórczości.

5. Beneficjenci projektu

- mieszkańcy powiatu kieleckiego,
- użytkownicy dróg.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie

Powiatowy Zarząd Dróg w Kielcach.

7. Wielkość i sposób finansowania projektu

Ogółem 12 360 000 PLN, w tym:

- 3 090 000 PLN – budżet powiatu i gmin.
- 9 270 000 PLN – fundusze strukturalne Unii Europejskiej,

8. Termin realizacji projektu: 2007 - 2013

6.1.10. Kompleksowa Przebudowa Ciągów Komunikacyjnych Na Droгах Powiatowych Powiatu Kieleckiego – Ciąg Nr 1

Ciąg ten składa się z odcinków trzech dróg przebiegających przez teren czterech gmin powiatu kieleckiego (Daleszyce, Pierzchnica, Chmielnik, Górno) o łącznej długości **35,60 km**:

- droga nr 0355T (15541) Suków –Borków - Pierzchnica – Chmielnik
- droga nr 0332T (15517) Górno – Daleszyce – Borków

1. Lokalizacja - teren powiatu kieleckiego, gminy powiatu kieleckiego.

2. Cele Projektu

az zapewnienie dobrej jakości połączenia z siecią dróg nadrzędnych.

3. Główne zadania, które zostaną zrealizowane w ramach projektu.

- opracowanie projektu przebudowy ciągu dróg,
- ujednoczeniu szerokości jezdni do 6 m,
- podniesieniu nośności jezdni do 100 kN/oś,
- dostosowaniu szerokości poboczy do minimalnej szerokości 1,25 m dla dróg klasy G i 1,0 m dla drogi klasy Z,
- korekcie niebezpiecznych łuków,

- budowie chodników o szer. 1,5 m,
- uporządkowaniu systemu odwadniania,
- poprawie stanu poboczy,
- wykonaniu robót pozostałych (przepusty, zjazdy do posesji, zatoki autobusowe, poziome urządzenia ograniczające prędkość).

4. Oczekiwane rezultaty

- lepsze połączenie z siecią dróg nadrzędnych,
- poprawa stanu technicznego dróg,
- ograniczenie liczby skrzyżowań z drogami niższego rzędu,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu na łukach poziomych,
- poprawa płynności ruchu oraz skrócenie czasu podróży,
- komfort jazdy,
- podniesienie standardu podróżowania,
- zmniejszenie miejscowej emisji spalin oraz obniżenie poziomu hałasu,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszarów przyległych do drogi,
- rozwój działalności agroturystycznej na terenach wiejskich,
- wzrost atrakcyjności turystycznej rejonu modernizowanych ciągów drogowych.

5. Beneficjenci projektu

- mieszkańcy powiatu kieleckiego,
- użytkownicy dróg.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie

Powiatowy Zarząd Dróg w Kielcach.

7. Wielkość i sposób finansowania projektu

Ogółem 35 000 000 PLN, w tym:

- 8 750 000 PLN – środki własne powiatu,
- 26 250 000 PLN – fundusze strukturalne Unii Europejskiej,

8. Termin realizacji projektu – 2007 - 2013

6.1.11. Kompleksowa Przebudowa Ciągów Komunikacyjnych Na Drogach Powiatowych Powiatu Kieleckiego – Ciąg Nr 2

Ciąg ten składa się z jednej drogi przebiegającej przez teren dwóch gmin (Piekoszów – Łopuszno):

- droga nr 0484T (15687) Mieczyn – Piekoszów
na odcinku Gnieździska – Piekoszów o długości **16,4 km**.

1. Lokalizacja - teren powiatu kieleckiego, gminy powiatu kieleckiego.

2. Cele Projektu

Kompleksowe rozwiązanie ważnych ciągów komunikacyjnych powiatu łączących drogę powiatową z drogą wojewódzką nr 728 Końskie – Jędrzejów, a w ujęciu szerszym, poprzez tą drogę z drogą krajową nr 74 – z Łodzią. W swym dalszym przebiegu droga stanowi połączenie z drogą wojewódzką nr 786 Łopuszno – Włoszczowa – Koniecpol. Węzeł drogowy w Piekoszowie to dalsze nawiązanie do sieci dróg wojewódzkich poprzez połączenie z drogami nr 761 Kielce – Piekoszów oraz 760 Kielce – Łopuszno, a w ujęciu szerszym z drogą krajową nr 7 stanowiącą główny ciąg komunikacyjny województwa.

3. Główne zadania, które zostaną zrealizowane w ramach projektu.

- opracowanie projektu przebudowy ciągu dróg,
- ujednoczeniu szerokości jezdni do parametrów drogi klasy Z- 6 m,
- podniesieniu nośności jezdni do 100 kN/oś,
- dostosowaniu szerokości poboczy do minimalnej szerokości 1,25 m dla dróg klasy G i 1,0 m dla drogi klasy Z,
- korekcie niebezpiecznych łuków,
- budowie chodników o szer. 1,2 ÷ 1,5 m,
- uporządkowaniu systemu odwadniania,
- poprawie stanu poboczy,
- wykonaniu robót pozostałych (przepusty, zjazdy do posesji, zatoki autobusowe, poziome urządzenia ograniczające prędkość).

4. Oczekiwane rezultaty

- lepsze połączenie z siecią dróg nadrzędnych,
- poprawa stanu technicznego drogi,
- ograniczenie liczby skrzyżowań z drogami niższego rzędu,
- poprawa płynności ruchu,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu na łukach poziomych,
- komfort jazdy,
- skrócenie czasu podróży,
- podniesienie standardu podróżowania,
- zmniejszenie miejscowej emisji spalin oraz obniżenie poziomu hałasu,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszarów przyległych do drogi,
- wzrost lokalizacji nowych przedsiębiorstw i powstanie nowych miejsc pracy.

5. Beneficjenci projektu

- mieszkańcy powiatu kieleckiego,
- użytkownicy dróg.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie

Powiatowy Zarząd Dróg w Kielcach.

7. Wielkość i sposób finansowania projektu

Ogółem 12 000 000 PLN, w tym:

- 3 000 000 PLN – środki własne powiatu,
- 9 000 000 PLN – fundusze strukturalne Unii Europejskiej,

8. Termin realizacji projektu 2005 - 2006

6.1.12. Kompleksowa Przebudowa Ciągów Komunikacyjnych Na Drogach Powiatowych Powiatu Kieleckiego – Ciąg Nr 3

Ciąg składający się z trzech odcinków dróg przebiegających przez trzy gminy (Mniów, Strawczyn, Łopuszno) o łącznej długości **24,77 km**:

- droga nr 0450T (15657) Stąporków – Mniów – Ruda Strawczyńska na odcinku granica powiatu – Ruda Strawczyńska
- droga nr 0405T (15616) Kuźniaki – Dobrzeszów – Sarrbice – Mnin na odcinku Kuźniaki – skrzyżowanie z drogą nr 15689
- droga nr 0486T (15689) Snochowice – Podewsie- skrzyżowanie z drogą nr 0405T (15616)

1. Lokalizacja - teren powiatu kieleckiego, gminy powiatu kieleckiego.

2. Cele Projektu

Kompleksowe rozwiązanie ważnych ciągów komunikacyjnych powiatu z siecią dróg nadrzędnych poprzez nawiązanie poprzez drogę nr 0450T (15657) z drogą krajową nr 74 na odcinku Kielce – Sulejów oraz dalej, w Stąporkowie do drogi nr 42 Rudnik – Ostrowiec – Końskie. Pozostałe dwie drogi stanowią połączenie z siecią dróg wojewódzkich poprzez wpięcie do drogi nr 760 Kielce – Łopuszno. Cały ciąg stanowi więc połączenie Stąporkowa z Mniowem, a poprzez drogę nr 760 ze Strawczynem, Łopuszmem i Kielcami.

3. Główne zadania, które zostaną zrealizowane w ramach projektu.

- opracowanie projektu przebudowy ciągu dróg,
- ujednoczeniu szerokości jezdni do parametrów drogi klasy G- 6 m dla drogi nr 15657 oraz do 5,5 m na pozostałych drogach wchodzących w skład ciągu (drogi klasy Z),

- podniesieniu nośności jezdni do 80 kN/oś,
- dostosowaniu szerokości poboczy do minimalnej szerokości 1,25 m dla dróg klasy G,
- korekcie niebezpiecznych łuków,
- budowie chodników o szer. 1,2 m,
- uporządkowaniu systemu odwadniania,
- poprawie stanu poboczy,
- wykonaniu robót pozostałych (przepusty, zjazdy do posesji, zatoki autobusowe, poziome urządzenia ograniczające prędkość).

4. Oczekiwane rezultaty

- lepsze połączenie z siecią dróg nadrzędnych,
- poprawa stanu technicznego drogi,
- ograniczenie liczby skrzyżowań z drogami niższego rzędu,
- poprawa płynności ruchu,
- poprawa bezpieczeństwa ruchu na łukach poziomych,
- komfort jazdy,
- skrócenie czasu podróży,
- podniesienie standardu podróżowania,
- zmniejszenie miejscowej emisji spalin oraz obniżenie poziomu hałasu,
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszarów przyległych do drogi,
- wzrost lokalizacji nowych przedsiębiorstw i powstanie nowych miejsc pracy,

5. Beneficjenci projektu

- mieszkańcy powiatu kieleckiego,
- użytkownicy dróg.

6. Jednostka odpowiedzialna za wdrożenie

Powiatowy Zarząd Dróg w Kielcach.

7. Wielkość i sposób finansowania projektu

Ogółem 15 000 000 PLN, w tym:

- 3 750 000 PLN – środki własne powiatu,
- 11 250 000 PLN – fundusze strukturalne Unii Europejskiej,

8. Termin realizacji projektu 2006 - 2008

7. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

Strategia Rozwoju Turystyki w Powiecie Kieleckim jest programem, który powstał w oparciu o dokumentację zebraną w trakcie konsultacji społecznych i samorządowych. Celem nadrzędnym są działania zmierzające do poprawy zagospodarowania turystycznego powiatu, integrowanie lokalnej społeczności i angażowanie jej w proces wdrażania projektów. Dlatego też program rozwoju turystyki zgodny jest w części merytorycznej ze Strategią Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego oraz Strategią Rozwoju Powiatu Kieleckiego oraz strategiami poszczególnych gmin. Pozwoli to uzyskać szerokie poparcie społeczne dla proponowanych przedsięwzięć.

Podstawą skutecznej realizacji Strategii Rozwoju Turystyki będzie reagowanie na ujawniające się różnice między jej założeniami, stanem rzeczywistym, a prognozami uwzględniającymi kierunki rozwoju turystyki. W związku z tym, Strategia, jest dokumentem otwartym, umożliwiającym dostosowanie projektów do wymogów instytucji i programów, które przeznaczają środki finansowe na turystykę.

W realizacji Strategii wykorzystane zostaną następujące grupy narzędzi:

- instrumenty ogólne przyjęte w polityce rządowej,
- programy strukturalne/ sektorowe,
- fundusze unijne, granty,
- środki będące w gestii resortów rządowych na wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości, aktywizację obszarów wiejskich,
- partnerzy z sektora prywatnego,
- partnerzy zagraniczni.

Monitoring Strategii będzie jej nieodłącznym elementem i ciągłym procesem obserwacji zmian wybranych wskaźników, co zapewni skuteczny przepływ informacji oraz stałą aktualizację bazy danych.

Monitoring będzie uwzględniał następujące obszary tematyczne:

- systematyczne gromadzenie danych liczbowych,
- aktualizację informacji ze sfery uwarunkowań prawnych i formalnych,
- prowadzenie analiz porównawczych i tematycznych,
- ocenę osiągniętych rezultatów oraz stopnia wdrożenia projektów,

- ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi założeniami a stanem aktualnym na okres sprawozdawczy,
- planowanie zmian w Strategii wraz z analizą przyczyn modyfikacji.

Monitoring w długofalowej perspektywie umożliwi obserwację dynamiki realizacji celów, wskaże nowe źródła pozyskiwania funduszy na realizację zadań oraz dodatkowe efekty uzyskane.

8. Podsumowanie

Strategia Rozwoju Turystyki w Powiecie Kieleckim jest dokumentem, który traktuje zagadnienie w różnych aspektach. Przede wszystkim opracowanie to systematyzuje wiedzę o ruchu turystycznym na terenie 19 gmin oraz ukazuje gospodarkę turystyczną na tle kraju, województwa oraz sąsiadujących powiatów. Elementem nowatorskim i innowacją w stosunku do istniejących materiałów źródłowych jest opracowanie dotyczące osób niepełnosprawnych w aspekcie turystyki oraz opracowanie działań z zakresu promocji powiatu.

Strategia ma za zadanie wyznaczyć kierunki rozwoju, zdiagnozować stan zagospodarowania turystycznego w gminach oraz określić pewne standardy działania. Niezwykle istotnym elementem opracowania są projekty przygotowane przez pracowników urzędów gmin powiatu. Zadania opracowane na specjalnych, sformalizowanych fischkach umożliwiają obserwację, planowanie oraz monitoring rozwoju turystyki, projektów także uzupełniają obraz zmian, jakie będą następować w trakcie realizacji przedsięwzięć turystycznych.

Tematyka projektów wskazuje, iż powiat i gminy stawiają przede wszystkim na trzy główne ścieżki działania: infrastrukturę turystyczną, rozwój agroturystyki oraz system informacji turystycznej.

Znaczenie infrastruktury służącej organizacji ruchu turystycznego można oceniać na podstawie danych Urzędu Statystycznego oraz analizę ofert gestorów bazy hotelowej, wypoczynkowej oraz agroturystycznej. Szczególnie samorządy gminne zainteresowane są inwestycjami w urządzenia i obiekty rekreacyjno – wypoczynkowe. W celu realizacji tych planów trwają intensywne poszukiwania inwestorów strategicznych mogących kompleksowo zagospodarować tereny przeznaczone na rekreację, turystykę i sport.

Warto podkreślić, że dbałość o zabezpieczenie terenu w aspekcie turystyki polega również na wodociągowaniu miejscowości, budowie kanalizacji oraz ciągów gazyfikacyjnych. Przedsięwzięcia te stanowią pierwszy, podstawowy element przygotowania obszaru pod dalsze działania. Prace na tym etapie przebiegają dość dynamicznie, nie bez znaczenia jest tu umiejętność korzystania ze środków przedakcesyjnych oferowanych przez Unię Europejską. Gminy coraz lepiej radzą sobie z wypełnianiem wniosków i absorpcją unijnej pomocy finansowej.

Kolejnym krokiem na drodze sukcesu turystycznego będzie lokowanie środków finansowych w budowę ścieżek rowerowych, zbiorników wodnych, wytyczanie szlaków pieszych, tras konnych i narciarskich.

Liczba projektów dotyczących agroturystyki świadczy o tym, iż w powiecie panują wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju tej gałęzi turystyki. Naturalne walory przyrodnicze, wiejski charakter Powiatu, duże doświadczenie wielu gospodarzy w tej dziedzinie sprawiają, iż coraz więcej rolników zainteresowanych jest prowadzeniem działalności agro i ekoturystycznej. Decydującym czynnikiem są tu niskie dochody z tradycyjnego prowadzenia gospodarstwa rolnego oraz wysoki wskaźnik bezrobocia na wsi. Dane Powiatowego Urzędu Pracy nie uwzględniają zjawiska „ukrytego bezrobocia” na terenach wiejskich, co wypacza obraz faktycznych rozmiarów zjawiska. W związku z powyższym, obsługa turystów, stwarza możliwość poprawy sytuacji finansowej gospodarstw oraz stanowi czynnik aktywizacji zawodowej. Przy agroturystyce pojawia się jeszcze jeden istotny wątek. Organizacja wypoczynku związana jest zapewnieniem atrakcji dodatkowych poprzez rozwój rękodzieła artystycznego, warsztatów rzemieślniczych. Koncepcja reaktywacji niektórych zawodów powstała w Mniowie, Chęcinach, Nowej Słupi,

Projekty agroturystyczne dotyczą głównie pomocy podstawowej, czyli poradnictwa z zakresu „pierwsze kroki w agroturystyce”. Aspekty prawne, organizacyjne i finansowe są najistotniejsze z punktu widzenia osób planujących rozpoczęcie działalności agroturystycznej.

Trzeci blok tematyczny projektów kładzie nacisk na organizację systemu informacji turystycznej, lokalnych punktów it oraz sezonowych filii informacji. Powstanie takich punktów planowane jest w Chmielniku, Chęcinach, Nowej Słupi.

Zważywszy na fakt, iż człowiek współczesny narażony jest na szum informacyjny, ważne jest, by otrzymał pełną, skondensowaną porcję wiedzy z wiarygodnego i kompetentnego źródła. Informacji poszukują turyści, którzy organizują pobyty jednodniowe, jak również ci planujący dłuższy wypoczynek z bazą wypadową. Jednak tworzenie punktów it wymagają sporego wysiłku. Wyposażenie w odpowiedni sprzęt komputerowy, oprogramowanie, zaopatrzenie w wydawnictwa promocyjne, mapy, przewodniki stanowią duże wyzwanie dla niewielkich budżetów gminnych. Korzyści płynące z utrzymywania punktu it są nieocenione, zarówno w sferze promocji jak komunikacji społecznej, interpersonalnej.

Biorąc pod uwagę złożony charakter projektów oraz interdyscyplinarną rangę wszelkich przedsięwzięć należy założyć, iż agroturystyka, punkty it oraz rozbudowa istniejącej infrastruktury turystycznej stanowią podstawę Strategii Rozwoju Turystyki w Powiecie Kieleckim. Zaplanowane działania do roku 2013 stanowią tylko niewielki fragment działań związanych z poprawą stanu zagospodarowania turystycznego w powiecie kieleckim. Poszerzanie oferty turystycznej stanowi orbitę zainteresowań samorządu lokalnego, podmiotów prywatnych, stowarzyszeń agroturystycznych i związków z branży turystycznej. Scenariusz rozwoju turystyki opiera się na założeniach, które wdrażane będą przez powiat kielecki, gminy, PTTK, ROT oraz przy współudziale placówek kultury, podmiotów komercyjnych branży hotelarskiej i gastronomicznej. Realizacja zaplanowanych przedsięwzięć, stanowi pierwszy etap poprawy warunków turystycznych. Dalsze działania będą zmierzać w kierunku realizacji dużych inwestycji przy zaangażowaniu znacznych środków finansowych, podmiotów komercyjnych i samorządu terytorialnego. Koncepcja rozwoju zakłada modernizację obiektów zabytkowych o wyjątkowej wartości historycznej, budowę kompleksów sportowo – rekreacyjnych oraz tworzenie dalszej infrastruktury turystycznej, m.in. ciągu komunikacyjnego: Miedziana Góra – Samsonów – Szałas, tras rowerowych, ścieżek rowerowych, punktów widokowych oraz jednolitego systemu oznakowań turystycznych (projekt tworzony przez Urząd Miasta Kielce, samorzady gminne i samorząd powiatu kieleckiego, o znaczeniu ponadregionalnym). Nieodzowne staną się działania na rzecz turystyki biznesowej i konferencyjnej, organizacja seminariów, cyklicznych szkoleń z zakresu umiejętnego poruszania się w nowych – europejskich warunkach prawnych i finansowych.

Zrealizowanie projektów zawartych w Strategii, przy jednoczesnym wytyczeniu nowych celów, sprawi, iż powiat kielecki na turystycznej mapie Polski zajmie bardzo wysoką pozycję. Poprawa warunków rekreacji i wypoczynku spowoduje, że nasz subregion stanie się konkurencyjny w zjednoczonej Europie.

Słownik Pojęć

HOTEL to obiekt hotelarski zlokalizowany głównie w zabudowie miejskiej, dysponujący co najmniej 10 pokojami, w tym większość w pokojach jedno- i dwuosobowych, świadczący szeroki zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy hotel musi posiadać stałe urządzenia grzewcze i przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii hoteli - od pięciu(najwyższa) do jednej gwiazdki.

MOTEL to obiekt hotelarski zlokalizowany przy trasach komunikacji drogowej, który poza usługami hotelarskimi przystosowany jest również do świadczenia usług motoryzacyjnych i dysponuje parkingiem. Motel musi posiadać co najmniej 10 pokoi, w tym większość miejsc w pokojach jedno- i dwuosobowych. Każdy motel musi posiadać urządzenia grzewcze i przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii moteli - od pięciu do jednej gwiazdki.

PENSJONAT to obiekt hotelarski, który świadczy usługi hotelarskie łącznie z całodziennym wyżywieniem i dysponuje co najmniej 7 pokojami. Musi posiadać stałe urządzenia grzewcze oraz przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się pięć kategorii pensjonatów: 5-1 gwiazdka.

DOM WYCIECZKOWY to obiekt położony na obszarze zabudowanym lub w pobliżu zabudowy, posiadający co najmniej 30 miejsc noclegowych, dostosowany do samoobsługi klientów oraz świadczący minimalny zakres usług związanych z pobytem klientów. Każdy dom wycieczkowy musi posiadać stałe urządzenia grzewcze i przynajmniej jedną placówkę gastronomiczną. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie domów wycieczkowych: najwyższa I kat., najniższa III kategoria.

SCHRONISKO MŁODZIEŻOWE to obiekt przeznaczony do indywidualnej i grupowej turystyki młodzieżowej, dostosowany do samoobsługi klientów. Schronisko młodzieżowe jest obiektem samodzielnym lub zajmuje część obiektu, zazwyczaj pomieszczeń szkoły, internatu lub innej placówki szkolno - wychowawczej. W zależności od wyposażenia zakresu świadczonych usług wyróżnia się trzy kategorie schronisk młodzieżowych: I - III.

OŚRODEK WZASOWY to obiekt (lub zespół obiektów) noclegowych przeznaczony i przystosowany do świadczenia wyłącznie lub głównie usług związanych z wczasami.

OŚRODEK SZKOLENIOWO - WYPOCZYNKOWY to obiekt (lub zespół obiektów) noclegowy przeznaczony i przystosowany do przeprowadzenia kursów, konferencji, szkoleń, zjazdów itp. Może być także przystosowany do świadczenia usług wczasowych.

CAMPING to teren zwykle zadrzewiony, strzeżony, oświetlony, mający stałą obsługę recepcyjną i wyposażony w urządzenia (sanitarne, gastronomiczne, rekreacyjne) umożliwiające turystom nocleg w namiotach, mieszkalnych przyczepach samochodowych, a także przyrządzanie posiłków oraz parkowanie pojazdów samochodowych. W zależności od wyposażenia i zakresu świadczonych usług wyróżnia się cztery kategorie kempingów: najwyższa - 4 gwiazdki, najniższa - 1 gwiazdka.

POLE BIWAKOWE to wydzielone miejsce w terenie zadrzewionym, nie strzeżone, oznakowane i ogrodzone prowizorycznie, umożliwiające turystom nocleg w namiotach. Na polu biwakowym znajdują się punkty poboru wody pitnej, podstawowe urządzenia sanitarne i tereny rekreacyjne.

KWATERA AGROTURYSTYCZNA to pokoje mieszkaniowe i budynki gospodarcze (po adaptacji) rolników wykorzystywane na noclegi dla turystów. Dobrowolna kategoryzacja: standard, I kategoria, II kat., III kat.

INNE OBIEKTY to obiekty, które w czasie niepełnego wykorzystania zgodnie z ich przeznaczeniem pełnią funkcję obiektów noclegowych dla turystów. Są to m.in. internaty, domy studenckie, hotele robotnicze itp., a także obiekty, które nie spełniają wymogów klasyfikacyjnych.

Turystyka aktywna, rekreacyjna i specjalistyczna obejmuje szeroki zakres rekreacji opartej na naturalnych zasobach (góry, jeziora, rzeki) oraz imprezy turystyki aktywnej (jeździectwo, żeglarstwo, lotniarstwo, off road, itp.). Obejmuje również wyjazdy specjalistyczne, jak pielgrzymki, podróże sentymentalne i lecznicze. W Powiecie Kieleckim istnieją szczególnie sprzyjające warunki do uprawiania tego rodzaju turystyki. Predestynowany jest teren Gór Świętokrzyskich oraz rejon Zalewu Chańcza z odpowiednią infrastrukturą turystyczną oraz naturalnymi warunkami terenowymi.

Turystyka młodzieżowa, szkolna i dydaktyczna, oparta głównie na taniej bazie noclegowej typu schroniska, ośrodki kolonijne i pola biwakowe. Z danych GUS wynika, iż ta grupa turystów wyróżnia się szczególną aktywnością w podróżowaniu. W 1999 roku zanotowano najwyższy poziom uczestnictwa młodzieży w wyjazdach ogółem, około 70%. Szacuje się, że co drugi mieszkaniec Polski w wieku 15 – 24 lat co najmniej raz do roku wyjeżdżał na 2-4 dni. Z danych powyższych wynika, iż sektor wyjazdów młodzieżowych jest obszarem o wyjątkowych walorach strategicznych, Należy rozbudować usługi oferty turystyczne zorientowane na młodzież szkolną. W tym celu ważne jest, by zwrócić uwagę na sieć schronisk młodzieżowych oraz tanią gastronomię zlokalizowaną w obrębie miejsc, które stanowią cel podróży wycieczek szkolnych i indywidualnych podróży. Takie znaczenie w Powiecie Kieleckim posiada szlak edukacyjny twórców literatury oraz możliwość organizowania krótkookresowych rajdów pieszych i rowerowych na terenie Gór Świętokrzyskich.

Turystyka wiejska, agroturystyka, która obejmuje wszelkie formy pobytu na terenach rolniczych, w tym pobyt w ośrodkach wypoczynkowych, pensjonatach, domach letniskowych oraz gospodarstwach wiejskich, a także udział w imprezach gminnych i wydarzeniach z życia wsi, również pomoc w gospodarstwie rolnym. Ten sektor turystyki ukierunkowany jest głównie na turystów zamieszkujących miasta. Ważne jest określenie grup odbiorców, rynków strategicznych dla Powiatu kieleckiego. Analiza i ocena zainteresowania ofertą agroturystyczną odbywa się cyklicznie podczas targów turystycznych. Za istotne rynki turystyczne można uznać Katowice, Warszawę, Łódź oraz Wielkopolskę. Słabe notowania ma obszar Małopolski, gdzie zdecydowana większość wyjazdów odbywa się w rejon Podkarpacia lub skrajnie – na Pomorze.

Turystyka kulturowa i pielgrzymkowa – bazuje na obiektach o szczególnym znaczeniu architektonicznym, zarówno o charakterze sakralnym, jak i świeckim. Na terenie Powiatu znajduje się kilka niezwykłych zabytków, wokół których rozwija się segment turystyki kulturowej i pielgrzymkowej. Najważniejszym z nich jest klasztor na Świętym Krzyżu, spełniający jednocześnie funkcje zabytku i miejsca kultu. Niewykorzystanym obiektem mogącym pełnić funkcje atrakcji pielgrzymkowej jest kapliczka św. Rozalii na Górze Perzowej w gminie Strawczyn.

Turystyka źródeł - zgodnie z tendencją rynku międzynarodowego coraz częściej turyści szukają miejsc o szczególnej atmosferze, pełniących jednocześnie funkcje ośrodków dydaktycznych. Te wymogi spełniają osady lokowane w oparciu o naturalne warunki krajobrazowe oraz te, które wykorzystują za punkt wyjścia historię, regionalizm lub tworzą podstawy produktu na bazie legend i miejscowych podań. Turystyka źródeł charakteryzuje się tym, iż w ofercie proponuje warunki zakwaterowania i żywienia nawiązujące do tradycji staropolskiej.

Spis Tabel:

Tab. 1. Obiekty noclegowe woj. świętokrzyskiego – pozycja Powiatu kieleckiego

Tab. 2. Wykorzystanie bazy schronisk młodzieżowych w latach 2002 – 2003.

Tab. 3. Targi krajowe i zagraniczne

Tab. 4. Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe Powiatu kieleckiego

Tab. 5. Wydawnictwa wznawiane i okolicznościowe Powiatu

Spis Wykresów:

Wykres 1. Liczba obiektów noclegowych w woj. świętokrzyskim